

Miłosz Bujakowski
Izabela Chmiel
Jolanta Hytkowska-Fąfara
Kinga Łabędzka-Stanecka
Kinga Sarad-Dec
Danuta Sowiak

Przykładowy program preorientacji zawodowej dla przedszkola z proponowanymi scenariuszami

Autorzy

Miłosz Bujakowski
Izabela Chmiel
Jolanta Hytkowska-Fąfara
Kinga Łabędzka-Stanecka
Kinga Sarad-Dec
Danuta Sowiar

Konsultanci

Tomasz Knopik
oraz
Agnieszka Tyniec

Redakcja merytoryczna

Anna Pregler

Redakcja językowa

Pracownia C&C

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Warszawa 2017

Ośrodek Rozwoju Edukacji

Aleje Ujazdowskie 28

00-478 Warszawa

tel. 22 345 37 05

Zestaw przykładowych programów został opracowany w ramach projektu *Efektywne doradztwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych*, Oś priorytetowa II: *Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji*, Działanie 2.14. *Rozwój narzędzi dla uczenia się przez całe życie*, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020.

Publikacja jest dystrybuowana bezpłatnie i rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons – Użycie Niekommercyjne 3.0 Polska (CC-BY-NC).

Projekt graficzny, korekta, DTP, druk

Pracownia C&C

www.ccp.com.pl

Spis treści

Wprowadzenie	5
I. Podstawy prawne	5
II. Założenia ogólne programu	6
III. Cel ogólny preorientacji zawodowej	6
IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia dzieci.	7
V. Warunki i sposoby realizacji programu	8
VI. Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania.	9
VII. Rekomendacje dotyczące obudowy dydaktycznej programu	9
VIII. Ewaluacja programu	10
IX. Słownik pojęć.	10
Załącznik 1 – Rekomendowane zasoby do przykładowego programu preorientacji zawodowej dla przedszkola.	11
Załącznik 2 – Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego	12
Załącznik 3 – Proponowane scenariusze zajęć z wychowankami, spotkań z rodzicami oraz spotkań rady pedagogicznej do przykładowego programu preorientacji zawodowej dla przedszkola	25
Wstęp.	27
Proponowane scenariusze zajęć z wychowankami	29
Moje pierwsze portfolio.	31
Urządzamy kąciaki zainteresowań.	33
Moje życie to pasja.	37
Dzień inny niż wszystkie, czyli: „Co tu robić? W co się bawić?”	41
Zobacz, jak wygląda świat!	47
Praca dla innych.	53
Przewodnik po zawodach.	55
Wszyscy dla wszystkich.	57
Zielono Mi!	61
Wiem, kto pracuje w przedszkolu.	63
W zagadce ukryty jest zawód.	65
Co potrafią sprawne ręce?	67
Jestem twórcą!	69
Pokaz naszych zainteresowań.	71
Jak jest w szkole?	73
Gdy będę większy, to.	75
U źródeł wiedzy!	79
Kim chcę zostać w przyszłości?	87
Mój pokój – mój świat.	89
Proponowane scenariusze spotkań z rodzicami	91
Ciekawy zawód – bajkowy świat.	93
Jak wspomagać dziecko w rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień?	95

Proponowane scenariusze spotkań rady pedagogicznej.97
Czy to już koniec?99
Preorientacja zawodowa w przedszkolu – wszystko zaczyna się u nas!.	103

PRZYKŁADOWY PROGRAM PREORIENTACJI ZAWODOWEJ

DLA PRZEDSZKOLA

Wprowadzenie

Przykładowy program preorientacji zawodowej dla przedszkola został opracowany w ramach współfinansowanego z EFS projektu „Efektywne doradztwo edukacyjno-zawodowe dla dzieci, młodzieży i dorosłych” realizowanego przez Ośrodek Rozwoju Edukacji.

Zespół powołanych w projekcie ekspertów sformułował rekomendacje dotyczące kierunków zmian w systemie doradztwa edukacyjno-zawodowego w systemie oświaty, postulując m.in., aby doradztwo miało charakter systemowy, a więc było realizowane w formie preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego na wszystkich etapach edukacyjnych, a także we wszystkich typach szkół (od przedszkola do szkoły policealnej).

Uwzględniając m.in. tę rekomendację, zespoły autorów w konsultacji z ekspertami opracowały 8 przykładowych programów:

1. preorientacji zawodowej dla przedszkola
2. orientacji zawodowej dla klas I–III szkoły podstawowej
3. orientacji zawodowej dla klas IV–VI szkoły podstawowej
4. doradztwa zawodowego dla klas VII–VIII szkoły podstawowej
5. doradztwa zawodowego dla branżowych szkół
6. doradztwa zawodowego dla technikum
7. doradztwa zawodowego dla liceum
8. doradztwa zawodowego dla szkoły policealnej.

Programy te, poprzez systemowy dobór celów ogólnych i szczegółowych, zapewniają ciągłość koncepcji programowej na poszczególnych poziomach kształcenia. Niniejszy program stanowi jeden z elementów tego zestawu.

Program preorientacji zawodowej dla przedszkola zawiera:

- I. Podstawy prawne
- II. Założenia ogólne programu
- III. Cel ogólny preorientacji zawodowej
- IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia dzieci
- V. Warunki i sposoby realizacji programu
- VI. Weryfikacji efektów zajęć – zamiast oceniania
- VII. Rekomendacje dotyczące obudowy dydaktycznej programu
- VIII. Ewaluacja programu
- IX. Słownik pojęć

Program zawiera również przykładowe scenariusze: zajęć z wychowankami, spotkań z rodzicami, spotkań rad pedagogicznych i innych działań związanych z doradztwem zawodowym¹.

I. Podstawy prawne

Prowadzenie działań związanych z preorientacją zawodową w przedszkolu reguluje m.in. ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe, w której zapisano, że system oświaty zapewnia przygotowanie uczniów do wyboru zawodu i kierunku kształcenia. Szczegółowe regulacje wprowadza rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach.

¹ Scenariusze stanowią Załącznik 3 do programu.

II. Założenia ogólne programu

Program stanowi realizację jednolitej, uwzględniającej etapy rozwojowe uczestników, systemowej koncepcji preorientacji zawodowej, rozumianej jako ogół działań o charakterze wychowawczym, podejmowanych przez nauczycieli i rodziców, ukierunkowanych na zbliżanie dzieci w wieku przedszkolnym do środowiska pracy.

Program preorientacji zawodowej bazuje na kilku teoriach doradczych uwzględniających możliwości psychofizyczne dzieci w wieku przedszkolnym. Głównym kryterium doboru koncepcji było uwzględnienie etapów rozwojowych dzieci w procesie przygotowania ich do planowania kariery edukacyjno-zawodowej. Za wiodącą przyjęto teorię rozwoju psychospołecznego człowieka autorstwa Erika Eriksona², prezentującą bieg życia człowieka jako sekwencję kolejnych konfliktów. Stanowi ona ramę postrzegania fenomenu pracy na różnych etapach życia człowieka. Na etapie wychowania przedszkolnego rozwiązywanie konfliktów przez dzieci związane jest z podejmowaniem działań i ich kontynuacją, nawet pomimo napotykanymi trudności. W przypadku negatywnego rozwiązania pojawia się utrata wiary we własne możliwości, spadek zaangażowania zadaniowego i zbyt duże podporządkowanie innym (zależność). Kolejne rekomendowane koncepcje D. Super'a i E. Ginzberga podkreślają, że wybór zawodu nie jest aktem jednorazowej decyzji, lecz procesem progresywnie rozwijającym się, co oznacza ciąg decyzji w życiu człowieka (stąd tak ważne jest włączenie działań o charakterze doradczym już na samym początku edukacji). W wieku przedszkolnym dzieci identyfikują się z głównymi postaciami w rodzinie. Początkowo dominuje na tym etapie fantazja i marzenia ukierunkowane na wybrane, zazwyczaj najbliższe, zawody a w miarę rosnącej partycypacji społecznej i poznawania rzeczywistości wzrasta znaczenie własnych zainteresowań i zdolności.

Efektywne działania na rzecz kształtowania preorientacji zawodowej powinny uwzględniać zróżnicowanie zdolności i zainteresowań dzieci. Warto w tym celu wykorzystać koncepcję inteligencji wielorakich H. Gardnera³ opisującą indywidualne preferencje w zakresie przetwarzania określonych typów problemów/zadań (np. matematycznych, językowych, przyrodniczych, ruchowych, społecznych/relacyjnych).

Przedszkole jako przestrzeń wspierająca dziecko w kształtowaniu preorientacji zawodowej to – w nawiązaniu do teorii psychodynamicznej A. Roe – instytucja minimalizująca jego frustracje i lęki. Rolą wychowania przedszkolnego jest m.in. zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa. Ten zasób jest kluczowy w formowaniu się preorientacji zawodowej rozumianej nie tylko jako zbiór informacji o zawodach, ale przede wszystkim grupa kluczowych kompetencji, których rozwój jest możliwy pod warunkiem poczucia bezpieczeństwa i zaufania do otoczenia.⁴

Zgodnie z modułową strukturą programu na każdym etapie wychowania przedszkolnego realizowane są cele ze wszystkich czterech wskazanych obszarów: *Poznanie własnych zasobów; Świat zawodów i rynek pracy; Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie; Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych*. Treści są sukcesywnie pogłębiane/poszerzane w kolejnych latach kształcenia.

III. Cel ogólny preorientacji zawodowej

Celem preorientacji zawodowej jest wstępne zapoznanie dzieci z wybranymi zawodami najbliższymi ich otoczeniu, kształtowanie postawy pracy i motywacji do działania, pobudzanie i rozwijanie zainteresowań dzieci oraz stymulowanie ich pro-zawodowych marzeń.

² Erikson E., *Dzieciństwo i społeczeństwo*. Rebis, Poznań, 1997 r.; *Tożsamość a cykl życia*. Rebis, Poznań 2004.

³ Gardner H., *Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce*. Media Rodzina, Poznań 2002.

⁴ Porównaj: Paszkowska-Rogacz A., *Psychologiczne podstawy wyboru zawodu. Przegląd koncepcji teoretycznej*. KOWEziU, Warszawa 2003, Wojtasik B., *Podstawy poradnictwa kariery. Poradnik dla nauczycieli*. KOWEziU, Warszawa 2011.

IV. Treści programowe oraz cele szczegółowe – osiągnięcia dzieci

W programie uwzględniono cztery obszary celów szczegółowych – jednolitych z obszarami wszystkich programów zestawu – które wyznaczają treści programowe orientacji zawodowej.

1. Poznawanie własnych zasobów, m.in.: zainteresowań, zdolności i uzdolnień, mocnych i słabych stron jako potencjalnych obszarów do rozwoju, ograniczeń, kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw), wartości, predispozycji zawodowych, stanu zdrowia.

2. Świat zawodów i rynek pracy, m.in.: poznawanie zawodów, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o zawodach i rynku pracy, umiejętność poruszania się po nim, poszukiwanie i utrzymanie pracy.

3. Rynek edukacyjny i uczenie się przez całe życie, m.in.: znajomość systemu edukacji i innych form uczenia się, wyszukiwanie oraz przetwarzanie informacji o formach i placówkach kształcenia, uczenie się przez całe życie.

4. Planowanie własnego rozwoju i podejmowanie decyzji edukacyjno-zawodowych, m.in.: planowanie ścieżki edukacyjnej i zawodowej z przygotowaniem do zdobywania doświadczenia zawodowego oraz refleksji nad nim, podejmowanie i zmiany decyzji dotyczących edukacji i pracy, korzystanie z całościowego poradnictwa kariery.

Cele szczegółowe programu

Kończąc wychowanie przedszkolne i rozpoczynając naukę w szkole, w obszarach:

1. POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – dziecko:
 - 1.1 określa, co lubi robić;
 - 1.2 podaje przykłady różnych zainteresowań;
 - 1.3 określa, co robi dobrze;
 - 1.4 podejmuje działania i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych.
2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – dziecko:
 - 2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie;
 - 2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w jego najbliższym otoczeniu i te, które wzbudziły jego zainteresowanie oraz identyfikuje i opisuje czynności zawodowe wykonywane przez te osoby;
 - 2.3 opisuje różne funkcje pracy wykonywanej przez człowieka na wybranych przykładach;
 - 2.4 wskazuje zawody zaangażowane w powstawanie produktów codziennego użytku oraz w zdarzenia, w których uczestniczy (zakupy, koncert, poczta...);
 - 2.5 wskazuje związki pomiędzy zainteresowaniami a pracą zawodową na wybranym przez siebie przykładzie;
 - 2.6 podejmuje próby posługiwania się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny;
 - 2.7 opowiada o sobie w grupie rówieśniczej.
3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE – dziecko:
 - 3.1 nazywa etapy edukacji (bez konieczności zachowania kolejności chronologicznej);
 - 3.2 nazywa czynności, których lubi się uczyć.
4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – dziecko:
 - 4.1 opowiada, kim chciałoby zostać;
 - 4.2 na miarę swoich możliwości planuje własne działania (lub działania grupy) poprzez wskazanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu;
 - 4.3 podejmuje próby decydowania w ważnych dla niego sprawach (indywidualnie i w ramach grupy).

Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu są spójne z celami kształcenia ogólnego, uwzględniają najważniejsze umiejętności rozwijane w ramach kształcenia ogólnego oraz zadania szkoły i cele wychowania przedszkolnego.

Cel ogólny oraz cele szczegółowe programu preorientacji zawodowej są spójne z celami orientacji zawodowej (klasy I–III i klasy IV–VI szkoły podstawowej) i doradztwa zawodowego w klasach VII–VIII szkoły podstawowej oraz w szkołach ponadpodstawowych.

V. Warunki i sposoby realizacji programu

Określone w programie cele przewidziane są do realizacji:

- a. podczas zajęć wychowania przedszkolnego (w ramach realizacji podstawy programowej);
- b. podczas działań, które wynikają z rozporządzenia w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej⁵, a które prowadzone są przez nauczycieli i specjalistów;
- c. podczas innych działań związanych z preorientacją zawodową realizowanych w przedszkolu i poza nim (np. Talent Show, spotkania z pasjonatami i przedstawicielami różnych zawodów, wycieczki do zakładów pracy).

W realizację programu preorientacji zawodowej powinno zostać włączone otoczenie społeczno-gospodarcze, w szczególności rodzice oraz przedstawiciele zakładów pracy i pracodawców, a także instytucji edukacyjnych oraz instytucji działających na rynku pracy.

Preorientacja zawodowa powinna być ukierunkowana na kształtowanie:

- a. proaktywnych postaw dzieci wobec pracy i edukacji ze zwróceniem uwagi na zasady etyki pracy jako fundamentu aktywności zawodowej;
- b. sprawczości, tj. przekonania, że są podmiotami własnych działań i są zdolni do wprowadzania zmian w swoim bliższym i dalszym otoczeniu;
- c. samodzielności i samoobsługi oraz kształtowanie takich cech jak utrzymanie ładu, doprowadzanie podejmowanych prac do końca i porządkowanie miejsca pracy;
- d. szacunku do pracy innych;
- e. umiejętności współdziałania.

Działania realizowane w ramach preorientacji zawodowej powinny wspierać eliminowanie stereotypów dotyczących ról społecznych i zawodowych.

Preorientacja zawodowa powinna być stałą perspektywą prowadzenia wychowania przedszkolnego w ciągu dnia, w trakcie swobodnych zajęć dzieci w kąciakach tematycznych oraz w czasie zajęć dotyczących poznawania zawodów najbliższych dziecku. W czasie zajęć dzieci powinny poszerzać świadomość dotyczącą świata zawodów z wykorzystaniem prostych zabaw, np. „Kto to zrobił?” (dzieci wspólnie z nauczycielem identyfikują osoby i zawody, „Jedziemy autobusem” (Kto prowadzi? Kto wyprodukował...? Kto posprzątał...?), memo (dopasowywanie atrybutów do zawodów).

⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad i organizacji udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz.U. 2017 poz. 1591).

Zadania z zakresu preorientacji zawodowej realizuje nauczyciel wychowania przedszkolnego, organizując zajęcia i wycieczki (np. do zakładów pracy), spotkania z przedstawicielami różnych zawodów. Do działań z preorientacji zawodowej rekomendujemy metody aktywizujące⁶ dobierane z uwzględnieniem m.in.: wieku uczestników, typu zajęć oraz celów, jakie mają być osiągnięte. Wskazane jest wykorzystanie elementów metody projektu⁷ pozwalające na samodzielne formułowanie problemów przez dzieci oraz interdyscyplinarne poszukiwanie rozwiązań. Projekt pozwala dostrzec dzieciom związki między różnymi dziedzinami wiedzy, przygotowuje do przyszłego kooperatywnego uczenia się oraz autorskiego tworzenia schematów poznawczych stanowiących fundamenty dla dalszej edukacji. Szczegółowy opis przykładowych działań podejmowanych przez nauczyciela zawarty został w scenariuszach, które stanowią załącznik do programu. Ponadto w realizację programu zaangażowani są specjaliści: logopeda, psycholog i inni (podkreślenie roli zaangażowania w kształtowaniu umiejętności i pokonywaniu trudności – wad/dysfunkcji).

Efektywność realizacji wyznaczonych celów warunkowana jest pozyskaniem do współpracy rodziców dzieci. Wsparcie ze strony rodziców poprzedzone zaznajomieniem ich z ideą preorientacji zawodowej wzmacnia działania przedszkola w tym obszarze, a przede wszystkim utrwala kształtowane postawy oraz samodzielność i poczucie sprawstwa u dzieci. Spotkania z rodzicami służą poszerzaniu świadomości w zakresie zadań i możliwości rozwojowych ich dzieci (działania prewencyjne w zakresie zbyt intensywnej i zbyt szerokiej stymulacji, orientacji na samych efektach działań, a nie przyjemności z nich płynącej). Pozyskanie rodziców do współpracy w obszarze preorientacji zawodowej, gwarantuje możliwość szerszej współpracy ze środowiskiem lokalnym, np. spotkania z przedstawicielami różnych zawodów, organizacja wycieczek do zakładów pracy czy organizacja spotkań z pasjonatami. Szczegółowe ramy tej współpracy opisane zostały w przykładowych scenariuszach spotkań z rodzicami załączonych do tego programu.

VI. Weryfikacja efektów zajęć – zamiast oceniania

Założone cele programu powinny podlegać weryfikacji, a więc ocenie, w jakim stopniu zostały one zrealizowane dzięki podjętym działaniom. Może się to odbywać poprzez:

- pytania ewaluacyjne do dzieci (dotyczące zrozumienia przekazywanych treści, potrzeby kontynuowania/poszerzenia tematu, atrakcyjności zajęć);
- autorefleksję i samoocenę uczestników (swobodne wypowiedzi na zakończenie zajęć z wykorzystaniem głównie skojarzeń i myślenia analogicznego);
- zbieranie opinii i informacji zwrotnych od rodziców;
- analizę prac dzieci, wykonanych w ramach działań z zakresu preorientacji zawodowej.

VII. Rekomendacje dotyczące obudowy dydaktycznej programu

Na potrzeby realizacji programu rekomendujemy korzystanie z zasobów dydaktycznych gromadzonych i aktualizowanych przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w Warszawie na stronie www.doradztwo.ore.edu.pl oraz publikacji dostępnych na stronie www.euroguidance.pl. Polecamy także wybrane zasoby wyszczególnione w Załączniku 1.

⁶ Krzyżewska J., *Aktywizujące metody i techniki w edukacji*, Wydawnictwo: Agencja Usługowa „Omega”, Suwałki 1998; Rau K., Ziętkiewicz E., *Jak aktywizować uczniów*. Oficyna Wydawnicza, Poznań 2000; Brudnik E., Moszyńska A., Owczarska B., *Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie. Przewodnik po metodach aktywizujących*, Wydawnictwo JEDNOŚĆ, Kielce 2011.

⁷ Helm J.H., Katz L.G., *Mali badacze. Metoda projektu w edukacji elementarnej*, Wydawnictwo: Polska Fundacja Dzieci i Młodzieży, Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2003.

VIII. Ewaluacja programu

Rolą ewaluacji programu jest analiza jego skuteczności, tzn. określenie, w jakim stopniu realizacja tego programu przyczynia się do osiągnięcia założonych w nim celów. Ewaluacja prowadzona jest w sposób ciągły poprzez okresowe spotkania osób realizujących program preorientacji zawodowej w przedszkolu, które posłużą omówieniu skuteczności podejmowanych działań.

Proponujemy zastosowanie do ewaluacji technik: metaplan, analiza dokumentacji (dzienniki – tematy zajęć), analiza wytworów dzieci.

IX. Słownik pojęć

Dla użytkowników programu opracowany został słownik pojęć precyzujący słownictwo używane w programie i scenariuszach zajęć.

Może on być także pomocny podczas tworzenia przedszkolnych planów działań związanych z doradztwem zawodowych, realizacji zajęć itp.

Słownik stanowi Załącznik 2 do programu.

ZAŁĄCZNIK 1

REKOMENDOWANE ZASOBY DO PRZYKŁADOWEGO PROGRAMU PREORIENTACJI ZAWODOWEJ DLA PRZEDSZKOLA

Literatura

Maćkowiak A., *Kim zostanę, gdy dorosnę? Piosenki o zawodach*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2016.

Maćkowiak A., *Zgadnij kto to*, Wydawnictwo Harmonia, Gdańsk 2011.

Krajna A., Ryk L., Sujak-Lesz K. (red.), *Edukacja zawodoznawcza i edukacja pro jakościowa w szkole*, MarMar Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego przy udziale Wydziału Edukacji Urzędu Miejskiego Wrocławia, Wrocław 2005.

Grzeszkiewicz B. (red.), *Preorientacja zawodowa dzieci w wieku przedszkolnym*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2004.

Karty pracy

Przepióra A., *Poznajemy zawody* – komplet 3 książek z pomocami dydaktycznymi; Wydawnictwo Blżej Przedszkola.

Filmy o zawodach

<http://www.abc.tvp.pl/19256593/kulisy-czyli-blekitek-poznajemy-zawody>

ZAŁĄCZNIK 2

SŁOWNIK POJĘĆ DO PRZYKŁADOWYCH PROGRAMÓW PREORIENTACJI I ORIENTACJI ZAWODOWEJ ORAZ DORADZTWA ZAWODOWEGO

OBSZAR: POZNAWANIE WŁASNYCH ZASOBÓW

motywacja	stan gotowości podmiotu do podejmowania określonych działań (np. motywacja do pracy, nauki, sportu), stopień zaangażowania w wykonywanie danych czynności. Dzięki wysokiej motywacji możliwe jest kontynuowanie działań pomimo napotykaných trudności, stąd procesy motywacyjne odpowiedzialne są w dużej mierze za realizację postawionych przez podmiot celów.
osobowość	zespół względnie stałych cech psychicznych podmiotu zapewniający mu poczucie tożsamości, tj. integrujący myśli, emocje i uczucia oraz zachowania. Rolą osobowości jest zatem regulowanie relacji między poszczególnymi zjawiskami psychicznymi w taki sposób, aby zapewnić podmiotowi optymalną równowagę życiową. Zazwyczaj wyróżnia się dwa komponenty osobowości: a. temperament – odnoszący się do formalnej struktury zachowania (np. w jaki sposób zazwyczaj reagujemy na bodźce o niskim/wysokim nasileniu? – bez względu na ich treść), o charakterze biologicznym, trudno podlegający modyfikacjom; b. charakter – odnoszący się do treści zachowania (np. pomocny, otwarty na zmiany), modelowany pod wpływem oddziaływań społecznych, podlegający procesom wychowawczym. Osobowość pełni ważną rolę w procesie adaptacji podmiotu do miejsca pracy. Niski stopień dostosowania miejsca pracy do cech osobowości negatywnie oddziałuje zarówno na samą postawę podmiotu do pracy, satysfakcję zawodową, jak i osobowość (brak równowagi).
poczucie własnej wartości	postawa względem własnej osoby, stosunek do samego siebie, emocjonalny wymiar obrazu siebie. Poczucie własnej wartości wyraża ocenę podmiotu ukierunkowaną na to, co wie i myśli o sobie (samowiedza). Źródło: Domagała-Zyśk E., Knopik T., Oszwa U., <i>Diagnoza funkcjonalna rozwoju społeczno-emocjonalnego uczniów w wieku 9–13 lat</i> , ORE, Warszawa 2017.
predyspozycje zawodowe	wrodzone skłonności do efektywnego wykonywania danych czynności (związanych z konkretnym zawodem). Predyspozycje mogą mieć charakter poznawczy (np. wysoka inteligencja), osobowościowy (np. bycie reaktywnym – cecha temperamentu) lub sprawnościowy (np. motoryka). Predyspozycje zawodowe to zatem takie właściwości podmiotu, które ułatwiają mu radzenie sobie z zadaniami charakterystycznymi dla danej profesji.

samoocena	<p>uogólniona, względnie trwała postawa podmiotu względem siebie, mająca istotne znaczenia dla jego samopoczucia (emocje) i zakresu podejmowanych działań (motywacja). Samoocenę opisuje się zazwyczaj w trzech wymiarach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poziomu, czyli niska – wysoka, • stałości/trwałości, czyli niestabilna – stabilna, • adekwatności, czyli zaniżona – adekwatna – zawyżona. <p>Źródło: Dzwonkowska I., Lachowicz-Tabaczek K., Łaguna M., <i>Samoocena i jej pomiar. Polska adaptacja skali SES M. Rozenberga</i>, Pracownia Testów Psychologicznych, Warszawa 2008.</p>
talent	<p>synonim „uzdolnienia”; <i>względnie stałe warunki wewnętrzne człowieka determinujące efektywność wykonywania czynności w specyficznej sferze jego działalności</i>. Talent ma charakter kierunkowy, związany jest z konkretną dziedziną, np. plastyczny, muzyczny, sportowy. Wyrazem posiadania talentu przez ucznia są jego osiągnięcia, stąd zazwyczaj używa się pojęcia „talent” w przypadku już aktualizowanego (rozwijanego), a nie jedynie możliwego do wykorzystania potencjału podmiotu. Talent zatem to przejawiane w zachowaniu (w postaci osiągnięć w danej dziedzinie/przedmiocie) uzdolnienie.</p> <p>Na przykład osoba utalentowana muzycznie jest w stanie zademonstrować posiadane uzdolnienia poprzez udział w koncercie, konkursie, recitalu.</p>
uzdolnienia	<p><i>względnie stałe warunki wewnętrzne człowieka determinujące efektywność wykonywania czynności w specyficznej sferze jego działalności</i>. Uzdolnienia mają zatem charakter kierunkowy, związane są z konkretną dziedziną, np. plastyczne, muzyczne, sportowe, motoryczne. Synonim „talentu”, przy czym zazwyczaj „talent” używany jest w przypadku uzdolnień przejawianych w postaci osiągnięć (a nie tylko potencjalnych, ukrytych możliwości podmiotu).</p> <p>Można zatem powiedzieć o uczniu, że jest uzdolniony muzycznie, pomimo że do tej pory nie osiągnął ponadprzeciętnych wyników, ale może to uczynić w przyszłości.</p> <p>Źródło: Strelau J., <i>Inteligencja człowieka</i>, Wyd. Żak, Warszawa 1997.</p>
wartości	<p>względnie trwałe przekonania podmiotu na temat preferowanych sposobów postępowania uporządkowane w hierarchię według stopnia ich ważności. Wartości często ujmowane są jako cele do realizacji przez podmiot (np. dążenie do prawdy lub autonomii), stąd traktuje się je jako element systemu motywacyjnego człowieka.</p> <p>Źródło: Knopik T. (red.), <i>Kotwice kariery</i>, Wyd. Lechaa, Lublin 2015.</p>

zainteresowania	<p><i>zjawisko polegające na stałym i częstym ukierunkowaniu uwagi (mimowolnej i świadomej) jednostki na określone kategorie obiektów, czynności, stanów lub sytuacji. Zainteresowanie związane jest ze skłonnością (postawą) do pogłębionego poznawania danego obiektu (dziedziny), jako postawa uwzględnia zarówno wymiar: wiedzy, emocji (obiekt zainteresowania wzbudza pozytywny afekt), jak i zachowania (aktywności związane z zainteresowaniami). Wymiary zainteresowań:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • treść, • zakres (szeroki – wąski w obszarze konkretnej dziedziny lub też jednostronny – wielostronny, tj. jedna dziedzina – wiele dziedzin), • siła, • trwałość. <p>Źródło: Gąsiorowska A., Bajcar B., Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych – nowe narzędzie dla doradcy zawodowego. W: <i>Testy w poradnictwie zawodowym. Zeszyty Informacyjno-Metodyczne Doradcy Zawodowego – zeszyt nr 37</i>, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2006.</p>
zasoby	<p>potencjał jednostki (tj. wiedza, umiejętności, postawy, stan zdrowia, osobowość), który może być wykorzystywany przez nią do zaspokojenia potrzeb i realizacji celów. W psychologii zasoby ujmowane są często jako środki będące w dyspozycji podmiotu, które możliwe są do zastosowania przez niego celem rozwiązania problemu. Zasoby mogą być wewnętrzne (należące do jednostki) lub zewnętrzne (związane ze wsparciem otoczenia, np. postawą rodziców, rówieśników). Ekwiwalenty: zasoby = potencjał = wyposażenie podmiotu.</p>
zdolności	<p>ogólne zasoby poznawcze jednostki, które decydują o efektywności podejmowanych przez nią działań. Najczęściej utożsamia się zdolności z inteligencją i podstawowymi procesami poznawczymi, tj. percepcją, uwagą, pamięcią, myśleniem i wyobraźnią. Osoba zdolna to zatem osoba szybko przetwarzająca informację, szybko ucząca się, skutecznie rozwiązująca problemy, sprawnie analizująca dostępne dane.</p> <p>Źródło: Limont W., <i>Uczeń zdolny. Jak go rozpoznać i jak z nim pracować?</i> GWP, Sopot 2011.</p>
zdrowie	<p>stan pełnej fizycznej, duchowej i społecznej pomyślności, stan dobrego samopoczucia – dobrostan, a nie tylko brak choroby, defektów fizycznych czy niedomagań (definicja przyjęta przez WHO – Światową Organizację Zdrowia). Dobrostan wyraża się w poznawczej i emocjonalnej ocenie własnego życia jako satysfakcjonującego i wartościowego, w wyniku zaspokojenia istotnych potrzeb, i umożliwia samorozwój w różnych obszarach życia, w tym w pracy zawodowej.</p> <p>Źródło: Woynarowska B., <i>Edukacja zdrowotna. Podręcznik akademicki</i>, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.</p>

OBSZAR: ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY

certyfikowanie	<p>proces, w wyniku którego osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, po uzyskaniu pozytywnego wyniku walidacji, otrzymuje od uprawnionego podmiotu certyfikującego dokument potwierdzający nadanie określonej kwalifikacji.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
klasyfikacja zawodów i specjalności	<p>usystematyzowany zbiór zawodów i specjalności występujących na rynku pracy.</p> <p>Stanowi „spis z natury” zawodów zidentyfikowanych na rynku pracy. Klasyfikacja opracowana została na podstawie Międzynarodowego Standardu Klasyfikacji Zawodów ISCO-08.</p> <p>Źródło: http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacjazawodow-i-specjalnosci [dostęp: 12.06.2016].</p>
kwalifikacja	<p>zestaw efektów uczenia się w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych, nabytych w edukacji formalnej, edukacji pozaformalnej lub poprzez uczenie się nieformalne, zgodnych z ustalonymi dla danej kwalifikacji wymaganiami, których osiągnięcie zostało sprawdzone w walidacji oraz formalnie potwierdzone przez uprawniony podmiot certyfikujący.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
Polska Rama Kwalifikacji	<p>opis ośmiu wyodrębnionych w Polsce poziomów kwalifikacji odpowiadających odpowiednim poziomom europejskich ram kwalifikacji, o których mowa w załączniku II do zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie ustanowienia europejskich ram kwalifikacji dla uczenia się przez całe życie (Dz.Urz. UE C 111 z 06.05.2008, s 1), sformułowany za pomocą ogólnych charakterystyk efektów uczenia się dla kwalifikacji na poszczególnych poziomach, ujętych w kategoriach wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
rynek pracy	<p>ogół form i procesów zatrudniania pracowników przez pracodawców, a także ogół instytucji, uwarunkowań oraz czynników negocjacji warunków zatrudnienia, pracy i płac; ekonomiczny, społeczny i polityczny obszar, na którym rozgrywają się wszelkie procesy z zakresu szeroko rozumianego zatrudnienia i bezrobocia.</p> <p>Źródło: <i>Encyklopedia PWN</i>, https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/rynek-pracy [dostęp: 20.09.2017].</p>
Sektorowa Rama Kwalifikacji	<p>opis poziomów kwalifikacji funkcjonujących w danym sektorze lub branży; poziomy Sektorowych Ram Kwalifikacji odpowiadają odpowiednim poziomom Polskiej Ramy Kwalifikacji.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>

specjalność	<p>jest wynikiem podziału pracy w ramach zawodu, zawiera część czynności o podobnym charakterze (związanych z wykonywaną funkcją lub przedmiotem pracy), wymagających pogłębionej lub dodatkowej wiedzy i umiejętności, zdobytych w wyniku dodatkowego szkolenia lub praktyki.</p> <p>Źródło: Strojna E., Żywiec-Dąbrowska E., <i>Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy</i>, MPiPS, Warszawa 2014.</p>
standard kompetencji zawodowych	<p>norma opisująca kompetencje zawodowe konieczne do wykonywania zadań zawodowych wchodzących w skład zawodu, akceptowana przez przedstawicieli organizacji zawodowych i branżowych, pracodawców, pracobiorców i innych kluczowych partnerów społecznych.</p> <p>Źródło: www.kwalifikacje.praca.gov.pl [dostęp: 12.06.2016].</p>
walidacja	<p>sprawdzenie, czy osoba ubiegająca się o nadanie określonej kwalifikacji, niezależnie od sposobu uczenia się tej osoby, osiągnęła wyodrębnioną część lub całość efektów uczenia się wymaganych dla tej kwalifikacji.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
zawód	<p>zbiór zadań (zespół czynności) wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy, wykonywanych stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby i wymagających odpowiednich kompetencji (wiedzy i umiejętności), zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki. Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów.</p> <p>Źródło: Strojna E., Żywiec-Dąbrowska E., <i>Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy</i>, MPiPS, Warszawa 2014.</p>
Zintegrowany Rejestr Kwalifikacji	<p>rejestr publiczny w rozumieniu art. 3 pkt 5 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz.U. 2014 poz. 1114), prowadzony w systemie teleinformatycznym, ewidencjonujący kwalifikacje włączone do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
Zintegrowany System Kwalifikacji	<p>wyodrębniona część Krajowego Systemu Kwalifikacji, w której obowiązują określone w ustawie standardy opisywania kwalifikacji oraz przypisywania poziomu Polskiej Ramy Kwalifikacji do kwalifikacji, zasady włączania kwalifikacji do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji i ich ewidencjonowania w Zintegrowanym Rejestrze Kwalifikacji, a także zasady i standardy certyfikowania kwalifikacji oraz zapewniania jakości nadawania kwalifikacji.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>

OBSZAR: RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE

edukacja	ogół procesów wychowawczo-dydaktycznych przebiegających w społeczeństwie, łącznie z procesami samoedukacyjnymi, tj. obejmującymi samowychowanie i samouctwo. Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i> , Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.
edukacja formalna	kształcenie realizowane przez publiczne i niepubliczne szkoły oraz inne podmioty systemu oświaty, uczelnie oraz inne podmioty systemu szkolnictwa wyższego, w ramach programów, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych i kwalifikacji nadawanych po ukończeniu studiów podyplomowych (tzn. efektów kształcenia, poświadczonych dyplomem, świadectwem, certyfikatem lub innym dokumentem wydanym przez uprawnioną instytucję potwierdzającym uzyskanie zakładanych efektów kształcenia) albo kwalifikacji w zawodzie (tzn. wyodrębnionego w danym zawodzie zestawu oczekiwanych efektów kształcenia, których osiągnięcie potwierdza świadectwo wydane przez okręgową komisję egzaminacyjną, po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie jednej kwalifikacji). Źródła: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i> , Dz.U. 2016 poz. 64., <i>Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty</i> (Dz.U. 1991 Nr 95 poz. 425) oraz Dz.U. 2016 poz. 1943, <i>Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym</i> (Dz.U. 2016 poz. 1842, 1933, 2169, 2260, z 2017 poz. 60, 777, 858, 859, 1321, 1428, 1530).
edukacja permanentna	ogół procesów oświatowych i wychowawczych realizowanych w różnych okresach życia ludzkiego prowadzonych w różnych formach organizacyjno-programowych i sytuacjach międzyludzkich. W jej obszarze wyróżnia się: 1) edukację wyjściową, realizowaną w okresie wychowania w pierwszych latach życia przy udziale domu rodzinnego, środowiska rówieśniczego i zamieszkania; 2) edukację szkolną, realizowaną wstępnie przez przedszkole, a następnie przez różne typy szkół – podstawowe, ponadpodstawowe, wyższe; 3) edukację ustawiczną. Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i> , Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.
edukacja pozaformalna	kształcenie i szkolenie realizowane w ramach programów, które nie prowadzą do uzyskania kwalifikacji pełnych nabytych w systemie edukacji formalnej.

efekty uczenia się	<p>wiedza, umiejętności oraz kompetencje społeczne nabyte w procesie uczenia się.</p> <p>Na efekty uczenia się składa się to, co człowiek wie i rozumie, co potrafi wykonać, a także to, do jakich zobowiązań jest przygotowany. Poszczególne efekty uczenia się mogą mieć charakter specyficzny dla danej kwalifikacji lub uniwersalny; mogą np. odnosić się do tzw. kompetencji kluczowych lub ogólnozawodowych.</p> <p>Źródło: Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
kompetencje	<p>zdolność podejmowania określonych działań i wykonywania zadań z wykorzystaniem efektów uczenia się i własnych doświadczeń. Dlatego kompetencji nie można utożsamiać z efektami uczenia się. Termin kompetencje – w zależności od kontekstu – może oznaczać m.in.: zakres działania, zakres uprawnień do podejmowania decyzji, merytoryczne przygotowanie do wykonania określonego zadania.</p> <p>Źródło: Słownik Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji, IBE, Warszawa, 2016.</p>
kompetencje kluczowe	<p>na szczeblu Unii Europejskiej określono osiem kompetencji kluczowych, które stanowią połączenie wiedzy, umiejętności i postaw uważanych za niezbędne dla potrzeb samorealizacji i rozwoju osobistego, aktywnego obywatelstwa, integracji społecznej oraz zatrudnienia. Należą do nich:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) porozumiewanie się w języku ojczystym; 2) porozumiewanie się w językach obcych; 3) kompetencje matematyczne i podstawowe kompetencje naukowo-techniczne; 4) kompetencje informatyczne; 5) umiejętność uczenia się; 6) kompetencje społeczne i obywatelskie; 7) inicjatywność i przedsiębiorczość; 8) świadomość i ekspresja kulturalna. <p>Źródło: Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/962/WE z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie, Dz.U. L 394, 30.12.2006.</p>

<p>kompetencje personalne i społeczne</p>	<p>trzydzieści kompetencji wspólnych dla wszystkich zawodów szkolnictwa zawodowego, które uczący się nabywa w procesie kształcenia zawodowego, opisanych zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji, w języku efektów kształcenia – uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) przestrzega zasad kultury i etyki; 2) jest kreatywny i konsekwentny w realizacji zadań; 3) potrafi planować działania i zarządzać czasem 4) przewiduje skutki podejmowanych działań; 5) ponosi odpowiedzialność za podejmowane działania 6) jest otwarty na zmiany; 7) stosuje techniki radzenia sobie ze stresem; 8) aktualizuje wiedzę i doskonali umiejętności zawodowe; 9) przestrzega tajemnicy zawodowej; 10) negocjuje warunki porozumień 11) jest komunikatywny 12) stosuje metody i techniki rozwiązywania problemów 13) współpracuje w zespole. <p>Źródło: Opracowano z wykorzystaniem zapisów <i>Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach</i> (Dz.U. 2017 poz. 860).</p>
<p>osiągnięcie</p>	<p>wyodrębniony zbiór efektów uczenia się, których uzyskanie zostało potwierdzone w walidacji, stanowiący część wymagań dla danej kwalifikacji rynkowej.</p> <p>Źródło: <i>Słownik Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji</i>, IBE, Warszawa 2016, s. 38; <i>Zalecenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia europejskiego systemu transferu osiągnięć w kształceniu i szkoleniu zawodowym (ECVET) (2009/C 155/02)</i>, Dz.U. C 155 z 08.07.2009 r.</p>
<p>przenoszenie osiągnięć</p>	<p>w kontekście Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji przenoszenie osiągnięć oznacza uznawanie przez instytucję certyfikującą pozytywnego wyniku walidacji (poszczególnych zestawów efektów uczenia się), która została przeprowadzona przez inne instytucje.</p> <p>Źródło: <i>Słownik Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji</i>, IBE, Warszawa 2016.</p>
<p>rynek edukacyjny</p>	<p>to rodzaj rynku, reguły gry określające równowagę między podażą szkół i instytucji edukacyjnych (ofert edukacyjnych) a popytem uczniów (studentów), które są powszechne, uważane przez społeczeństwo za uczciwe, sprawiedliwe i adekwatne. Rynek obejmuje wszystkich kupujących i sprzedających, których decyzje są wzajemnie uzależnione, kształtują podaż i popyt oraz wpływają na poziom cen i jakość usług.</p> <p>Źródło: Kujda M., <i>Podstawy ekonomii</i>, Wyd. FOSZE, Rzeszów 1997.</p>

system edukacji	<p>w szerokim ujęciu na system edukacyjny składają się: ludzie, procesy i instytucje działające na rzecz kształcenia, doksztalcania, adaptacji społecznej i resocjalizacji. Jego elementami są instytucje edukacyjne, przepisy prawne, procesy dydaktyczne, nauczyciele, uczniowie, studenci. Systemy edukacyjne ponoszą odpowiedzialność za wyposażenie absolwentów szkół w wiedzę, umiejętności i postawy, które pozwolą im znaleźć właściwe miejsce na rynku pracy. W Polsce system edukacyjny jest zarządzany przez dwie instytucje centralne: Ministerstwo Edukacji Narodowej (Ustawa o systemie oświaty) oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Ustawa prawo o szkolnictwie wyższym).</p> <p>Źródło: na podstawie Dz.U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572, Nr 273 poz. 2703 i Nr 281 poz. 2781 z późn. zm.; Dz.U. z 2005 r. Nr 164 poz. 1365 z późn. zm.</p>
uczenie się	<p>to proces, w którym: na drodze poznania, doświadczenia i ćwiczenia powstają nowe struktury wiedzy, umiejętności, nawyki i postawy, czyli dokonuje się pewna zmiana osoby.</p> <p>Źródło: Okoń W., <i>Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej</i>, Żak, Warszawa 2003.</p>
uczenie się nieformalne	<p>uzyskiwanie efektów uczenia się poprzez różnego rodzaju aktywność poza edukacją formalną i edukacją pozaformalną, np. samodzielne uczenie się, uczenie się w wyniku pracy zawodowej, podczas wykonywania obowiązków domowych, realizując zainteresowania pozazawodowe.</p> <p>Źródła: Słownik <i>Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji</i>, IBE, Warszawa 2016, s. 47; <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
uczenie się przez całe życie (Lifelong Learning)	<p>koncepcja uczenia się obejmująca rozwój indywidualny i rozwój cech społecznych we wszystkich formach i wszystkich kontekstach – w systemie formalnym, tj. w szkołach, placówkach kształcenia zawodowego, uczelniach i placówkach kształcenia dorosłych, oraz w ramach kształcenia nieformalnego, a więc w domu, w pracy i w społeczności.</p> <p>Źródło: <i>Lifelong learning for all. Meeting of the Education Committee at Ministerial Level</i>, 16–17 January 1996, OECD, Paryż 1996.</p>
umiejętności	<p>przyswojone w procesie uczenia się zdolność do wykonywania zadań i rozwiązywania problemów właściwych dla dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>
wiedza	<p>zbiór opisów obiektów i faktów, zasad, teorii oraz praktyk, przyswojonych w procesie uczenia się, odnoszących się do dziedziny uczenia się lub działalności zawodowej.</p> <p>Źródło: <i>Ustawa z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji</i>, Dz.U. 2016 poz. 64.</p>

OBSZAR: PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH

awans zawodowy	<p>przejście pracownika na wyższe stanowisko, osiągnięcie wyższego szczebla w hierarchii zawodowej, osiągnięcie wyższej grupy osobistego zaszeregowania, a także zwiększenie odpowiedzialności za wykonywaną pracę, często zwiększenie udziału we władzach zakładu i podniesienie prestiżu społecznego. Awans zawodowy pracownika zależy od wykształcenia, zdolności, chęci do pracy, umiejętności zawodowych, aspiracji zawodowych, wiadomości, odpowiedzialności, uznania przełożonych, chęci doskonalenia się oraz umiejętności współdziałania i współżycia z ludźmi.</p> <p>Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.</p>
całozyciowe porady kariery	<p>proces umożliwiający obywatelom w każdym wieku i w każdym punkcie ich życia określenie ich zdolności, kompetencji i zainteresowań potrzebnych do podejmowania decyzji edukacyjnych, szkoleniowych i zawodowych oraz zarządzania własnymi ścieżkami edukacji i pracy. Całozyciowe porady kariery obejmuje całą gamę indywidualnych i grupowych aktywności odnoszących się do udzielania informacji zawodowej, doradzania, określania kompetencji, wspierania i nauczania podejmowanych decyzji oraz kształtowania umiejętności niezbędnych do zarządzania karierą edukacyjno-zawodową.</p> <p>Źródło: Wanna J., McCarty J., <i>Doskonalenie polityki i systemów poradnictwa przez całe życie. Stosowanie wspólnych europejskich narzędzi referencyjnych</i>, Luksemburg 2006.</p>
decyzja	<p>rozstrzygnięcie w sytuacji, gdy istnieje dwie lub więcej możliwości rozwiązania trudności.</p> <p>Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.</p>
doradztwo zawodowe	<p>uporządkowane i zaplanowane działania mające na celu wspieranie uczniów klas VII–VIII szkoły podstawowej i szkół ponadpodstawowych w procesie świadomego i samodzielnego podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.</p>
działania związane z doradztwem zawodowym	<p>ogół zaplanowanych i systematycznych działań podejmowanych przez przedszkole, szkołę lub placówkę, których celem jest przygotowanie i wspieranie uczniów w podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych. Obejmują one m.in. zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego, zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu, wspomaganie uczniów w wyborze kierunku kształcenia i zawodu w trakcie bieżącej pracy z uczniami, działania skierowane do rodziców i nauczycieli, współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym.</p> <p>Działania te realizowane są w:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przedszkolach jako preorientacja zawodowa; • klasach I–VI szkoły podstawowej jako orientacja zawodowa; • klasach VII i VIII szkoły podstawowej oraz szkołach ponadpodstawowych i placówkach jako doradztwo zawodowe.

kariera zawodowa	<p>przebieg pracy zawodowej człowieka w ciągu jego życia, wyznaczony „ścieżką awansową” w zawodzie lub przechodzeniem do innego rodzaju pracy. Kariera lub droga zawodowa, w połączeniu z koncepcjami rozwoju zawodowego, stanowi jedno z podstawowych pojęć teorii kształcenia zawodowego.</p> <p>Aktualnie kariera zawodowa pojmowana jest dość szeroko – jako ogół ról i zadań życiowych podejmowanych przez człowieka. Odnosi się zatem zarówno do życia zawodowego, jak i osobistego. Ważnym aspektem kariery jest umiejętność godzenia tych dwóch sfer (zawodowej i rodzinnej).</p> <p>Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.</p>
orientacja zawodowa	ogół działań o charakterze dydaktyczno-wychowawczym ukierunkowanych na kształtowanie u uczniów klas I–VI szkoły podstawowej pozytywnej i proaktywnej postawy wobec pracy i edukacji poprzez poznawanie i rozwijanie własnych zasobów oraz nabywanie wiedzy na temat zawodów i rynku pracy
planowanie	<p>jest to projektowanie zadań i czynności, którego wynikiem jest plan, stanowiący końcowy etap do przygotowania przyszłych działań praktycznych.</p> <p>Źródło: Nowacki T.W., Korabiowska-Nowacka K., Baraniak B., <i>Nowy słownik pedagogiki pracy</i>, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej, Warszawa 2000.</p>
postawa proaktywna	gotowość podmiotu do podejmowania działań z własnej inicjatywy warunkowana potrzebą autonomicznego kształtowania kluczowych obszarów/dziedzin życia; postawa proaktywna zakłada odpowiedzialność podmiotu za podejmowane decyzje, w tym decyzje edukacyjno-zawodowe.
preorientacja zawodowa	ogół działań o charakterze wychowawczym, podejmowanych przez nauczycieli i rodziców, ukierunkowanych na zbliżanie dzieci w wieku przedszkolnym do środowiska pracy.
rozwój zawodowy	<p>doskonalenie osobowości zawodowej na skutek wykonywanej pracy zawodowej i związanej z tym edukacji.</p> <p>Źródło: Wołk Z., <i>Całozyciowe poradnictwo zawodowe</i>, Wydawnictwo Uniwersytet Zielonogórski, Zielona Góra 2007.</p>
środowisko pracy	zespół czynników materialnych, osobowych i społecznych opisujących i warunkujących pracę podmiotu i/lub grupy. Praca zaś to szereg czynności podejmowanych przez człowieka wymagających od niego zaangażowania, a służących zaspokojeniu potrzeb własnych i otoczenia.
wewnątrzszkolny system doradztwa zawodowego (WSDZ)	celowe, uporządkowane i wzajemnie powiązane działania związane z doradztwem zawodowym podejmowane przez daną szkołę lub placówkę, zaplanowane na cały cykl kształcenia.
zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego	zajęcia grupowe organizowane dla uczniów klasy VII i VIII szkoły podstawowej, branżowej szkoły I stopnia, liceum ogólnokształcącego i technikum (ustawa <i>Prawo oświatowe</i> z dnia 14 grudnia 2016 r., art. 109.1. pkt 7), których wymiar określa <i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół</i> .

zajęcia związane z wyborem kierunku kształcenia i zawodu	zajęcia indywidualne i grupowe prowadzone w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej (ustawa <i>Prawo Oświatowe</i> z dnia 14 grudnia 2016 r., art. 109.1. pkt 5 oraz <i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 sierpnia 2017 r. w sprawie zasad organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach</i>).
---	--

Proponowane scenariusze
zajęć z wychowankami, spotkań z rodzicami
oraz spotkań rady pedagogicznej
do przykładowego programu
preorientacji zawodowej dla przedszkola

ZAŁĄCZNIK 3

PROPONOWANE SCENARIUSZE ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI, SPOTKAŃ Z RODZICAMI ORAZ SPOTKAŃ RADY PEDAGOGICZNEJ DO PRZYKŁADOWEGO PROGRAMU PREORIENTACJI ZAWODOWEJ DLA PRZEDSZKOLA

Wstęp

Zaproponowane w ramach programu scenariusze są przykładami, w jaki sposób można przeprowadzać zajęcia z wychowankami, aby realizować przyjęte w programie cele szczegółowe. Uzupełnieniem są propozycje dotyczące prowadzenia spotkań z rodzicami i spotkań rady pedagogicznej, które mogą pomóc w planowaniu i realizacji działań przedszkola w obszarze preorientacji zawodowej.

Proponowane scenariusze zajęć z wychowankami zostały opracowane z myślą o ich realizacji podczas zajęć wychowania przedszkolnego.

Prowadzący zajęcia lub spotkania może przeprowadzić je zgodnie ze scenariuszem, dostosowując proponowane sytuacje dydaktyczne do potrzeb i możliwości uczestników, może wybrać niektóre sytuacje i uzupełnić je własnymi albo potraktować scenariusz jako inspirację do zaplanowania innego przebiegu zajęć realizujących dany cel szczegółowy programu.

Poniżej przedstawiamy przypisanie załączonych scenariuszy zajęć z wychowankami do poszczególnych celów szczegółowych programu.

1. POZNANIE WŁASNYCH ZASOBÓW – dziecko:
 - 1.1 określa, co lubi robić:
 - *Moje pierwsze portfolio*
 - 1.2 podaje przykłady różnych zainteresowań
 - *Urządzamy kącki zainteresowań*
 - *Moje życie to pasja*
 - 1.3 określa, co robi dobrze
 - *Moje pierwsze portfolio*
 - 1.4 podejmuje działania i opisuje, co z nich wyniknęło dla niego i dla innych
 - *Dzień inny niż wszystkie, czyli: „Co tu robić? W co się bawić?”*
2. ŚWIAT ZAWODÓW I RYNEK PRACY – dziecko:
 - 2.1 odgrywa różne role zawodowe w zabawie
 - *Zobacz, jak wygląda świat*
 - 2.2 podaje nazwy zawodów wykonywanych przez osoby w jego najbliższym otoczeniu i te, które wzbudziły jego zainteresowanie, oraz identyfikuje i opisuje czynności zawodowe wykonywane przez te osoby
 - *Praca dla innych*
 - *Przewodnik po zawodach*
 - *Wszyscy dla wszystkich*
 - *Zielono mi!*
 - *Zobacz, jak wygląda świat*
 - *Wiem, kto pracuje w przedszkolu*
 - 2.3 opisuje różne funkcje pracy wykonywanej przez człowieka na wybranych przykładach
 - *W zagadce ukryty jest zawód*
 - *Wiem, kto pracuje w przedszkolu*

- 2.4 wskazuje zawody zaangażowane w powstawanie produktów codziennego użytku oraz w zdarzenia, w których uczestniczy (zakupy, koncert, poczta...)
- *Co potrafią sprawne ręce*
 - *W zagadce ukryty jest zawód*
 - *Wszyscy dla wszystkich*
- 2.5 wskazuje związki pomiędzy zainteresowaniami, a pracą zawodową na wybranym przez siebie przykładzie
- *Moje życie to pasja*
- 2.6 podejmuje próby posługiwania przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny
- *Jestem twórcą!*
 - *Co potrafią sprawne ręce*
- 2.7 opowiada o sobie w grupie rówieśniczej
- *Pokaż naszym zainteresowań*
3. RYNEK EDUKACYJNY I UCZENIE SIĘ PRZEZ CAŁE ŻYCIE – dziecko:
- 3.1 nazywa etapy edukacji (bez konieczności zachowania kolejności chronologicznej)
- *Jak jest w szkole*
 - *Gdy będę większy to...*
- 3.2 nazywa czynności, których lubi się uczyć
- *U źródeł wiedzy!*
4. PLANOWANIE WŁASNEGO ROZWOJU I PODEJMOWANIE DECYZJI EDUKACYJNO-ZAWODOWYCH – dziecko:
- 4.1 opowiada, kim chciałoby zostać
- *Kim chcę zostać w przyszłości?*
- 4.2 na miarę swoich możliwości planuje własne działania (lub działania grupy) poprzez wskazanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu
- *Mój pokój mój świat*
 - *Urządzamy kąciki zainteresowań*
 - *Jak jest w szkole*
 - *Plejada zainteresowań*
- 4.3 podejmuje próby decydowania w ważnych dla niego sprawach (indywidualnie i w ramach działań grupy)
- *Dzień inny niż wszystkie, czyli: „Co tu robić? W co się bawić?”*

Do realizacji przykładowego programu preorientacji zawodowej dla przedszkola można wykorzystywać także scenariusze z przykładowego programu orientacji zawodowej dla klas I–III szkoły podstawowej.

Proponowane scenariusze zajęć z wychowankami

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Moje pierwsze portfolio.

CEL OGÓLNY: określanie ulubionych czynności i określanie swoich mocnych stron.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- w miarę samodzielnie radzi sobie w sytuacjach życiowych i próbuje przewidywać skutki swoich zachowań;
- w zrozumiały sposób mówi o swoich potrzebach i decyzjach;
- określa swoje preferencje oraz umiejętności w zakresie wykonywania różnorodnych przedszkolnych czynności;
- przejawia poczucie własnej wartości jako osoby (...)¹.

METODY PRACY:

- zabawy w kręgu, pantomimiczne;
- praca indywidualna (indywidualna praca plastyczna)/praca w grupach (gazetka grupowa);
- rozmowa, dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przedmioty dostępne w przedszkolu, maskotka – kukiełka;
- plansze lub ilustracje przedstawiające różne czynności wykonywane w domu i przedszkolu;
- teczki z kartonu, kolorowe gazety i czasopisma, nożyczki, klej, kredki.

PRZEWIDYWANY CZAS: 2 x 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Co lubię robić? – zabawa w kręgu z piłeczką lub maskotką – kukiełką grupową (wybieramy ulubioną maskotkę dzieci).

Dzieci podają sobie maskotkę w kręgu, mówiąc: *Jestem Jola, lubię (robić)*, następnie przekazują maskotkę kolejnej osobie. Rundkę powtarzamy, zmieniając zdanie na: *A najlepiej potrafię... (rysować, wycinać...)*.

Dla prowadzącego:

Wskazane jest zwracanie uwagi na nazywanie różnego rodzaju czynności. Dzieci mogą nadać maskotce imię.

2. Opowiedz, co ja robię? – zagadki pantomimiczne

Dziecko wchodzi do środka koła i pokazuje różne czynności, pozostałe dzieci nazywają je (np. *Jola maluje, czesze, zamiata, myje...*). Następnie nauczyciel pokazuje czynności charakterystyczne dla pobytu w przedszkolu, a dzieci je nazywają: rozkładanie nakryć na stolikach, układanie sztućców, układanie książeczek na półce, segregacja kredek, temperowanie kredek itp. Jednocześnie po każdej prezentacji i udanym opisie nauczyciel pyta dzieci: *Kto potrafi, tak jak ja?*

3. Co potrafę robić dobrze? – moje portfolio

Dzieci mogą rysować, wycinać elementy z kolorowych czasopism i stworzyć fragment kolażu o sobie – obrazują najbardziej lubiane czynności, wskazują na te, które dobrze wykonują.

W grupach młodszych dzieci nauczyciel może dla ułatwienia pracy przygotować gotowe rysunki/naklejki prezentujące wybrane czynności – dzieci wybierają z różnorodnych opcji przygotowanych przez nauczyciela i tworzą własną pracę.

Opcjonalnie: dzieci mogą przygotować wspólną pracę plastyczną *Co potrafimy robić dobrze?*

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356).

4. Prezentacja prac – moje portfolio

Dzieci, oglądając prace indywidualne (lub kolaż grupowy), mogą zadawać pytania na ich temat oraz podejmują rozmowę dotyczącą tego, jak dobrze wykonują poszczególne czynności.

Sytuacje alternatywne i uzupełniające

- **Co to znaczy być wyjątkowym i niepowtarzalnym?** Nauczyciel przeprowadza z dziećmi rozmowę, kształtującą poczucie własnej wartości z zaakcentowaniem pozytywnych zachowań, zdolności, zainteresowań, wartości wnoszonych do grupy. Dzieci wykonują wizytówki–płatki, obrysowując swoje dłonie i rysując w nich ulubione zajęcie. Następnie nauczyciel kładzie pasek kartonu i mówi: *To jest łodyga, wyrosnie z niej kwiat*. Dzieci układają kolejno swoje wizytówki–płatki mówiąc: *Jestem Jola i lubię pomagać innym*.
- **Jak można to zrobić lepiej?** – dzieci wskazały już podczas zadań te czynności, które wykonują dobrze, zaś z tymi, które im sprawiają trudność, warto popracować – dzieci mogą podjąć próbę wskazania, co można zrobić, żeby poprawić swoje umiejętności – np. poprosić kolegę, poprosić nauczyciela, poćwiczyć itp.
- **Jak oceniam swoje umiejętności** – nauczyciel przygotowuje arkusz, na którym wskazane są typowe czynności przedszkolne, a następnie rozdaje dzieciom zielne naklejki (po trzy) – zadaniem dzieci jest przyklejenie ich na planszy pod tymi czynnościami, które zdaniem dziecka wykonuje bardzo dobrze.
- **Zaproszenia** – zabawa kształtująca uważność na drugiego człowieka. Dzieci siedzą w kręgu, jedno miejsce jest puste. Dziecko obok mówi: *Miejsce po mojej prawej stronie jest puste... Zapraszam* (dziecko podaje imię koleżanki/kolegi), *która/który potrafi...* (podkreślamy mocne strony dziecka).

Dla prowadzącego:

- Wykonane przez dzieci prace indywidualne stanowią mogą początek przedszkolnego portfolio dla każdego z dzieci – podczas różnorodnych zajęć przedszkolnych dzieci uzupełniają swoją pracę/teczkę, gromadzą w niej informacje o tym, czego się nauczyły robić, jaką umiejętność zdobyły. Podczas spotkań z rodzicami nauczyciel pokazuje rodzicom pracę dziecka, analizując wraz z nimi umiejętności i zainteresowania dzieci. Nauczyciel podczas przeprowadzania zajęć, których zadaniem dzieci jest opanowanie nowych umiejętności, może zachęcać dzieci, aby w swoim portfolio oznaczyły zdobytą umiejętność. Praca z portfolio może stać się elementem łączącym pomiędzy przedszkolem a domem – dzieci zdobywszy pewną umiejętność poza przedszkolem, mogą podczas zajęć uzupełnić swoje portfolio (może być to element stały zajęć – np. w każdy poniedziałek dzieci opowiadają o tym, jak spędziły weekend, uzupełniają portfolio o zdobyte umiejętności).
- Ważne jest zachęcanie dzieci do aktywności w toku codziennych czynności, spontaniczne włączanie dzieci w czynności pomocnicze podczas przygotowywania śniadania – dziecko rozkłada talerzyki, sztucce, przynosi tacki z kanapkami, podczas porządkowania sali lub przygotowania materiałów do zajęć – rozkładanie przyborów do rysowania i wycinania na stolikach. Głośne pochwały za dobrze wykonaną pracę.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Urządzamy kąciki zainteresowań.

CEL OGÓLNY: Podawanie przykładów różnych zainteresowań, planowanie na miarę możliwości, własnych działań (lub działań grupy) poprzez wskazywanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- samodzielnie aranżuje przestrzeń wokół siebie;
- mówi o swoich decyzjach;
- klasyfikuje przedmioty według (...) przeznaczenia (...);
- rozpoznaje przedmioty, porządkuje je, rozumie, do czego służą;
- podejmuje prace porządkowe.

METODY PRACY:

- praca w grupach;
- praca indywidualna – pomoc dorosłemu i innym dzieciom w różnych czynnościach;

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przedmioty dostępne w przedszkolu – np. pędzle, książki, wózek dla lalek, stolik, szachy lub inna gra logiczna, mikroskop lub lupa, dowolny instrument, dowolny sprzęt sportowy, mata, poduszka;
- przedmioty tematyczne przyniesione przez dzieci i/lub rodziców (w miarę możliwości);
- kartoniki format B5 do oznaczenia kącików zainteresowań, pisaki, kredki, nożyczki;
- napisy do czytania globalnego: klocki, lalki, pojazdy, kredki, farby, instrumenty.

PRZEWIDYWANY CZAS: Określają dzieci.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dzień wcześniej, po zajęciach, gdy w przedszkolu nie ma już dzieci, dorośli opróżniają salę pobytu dzieci ze wszystkich sprzętów i zabawek. W miarę możliwości segregują zabawki oraz pomoce. Nauczyciel ustala z rodzicami, że jutro sala będzie pusta.

Następnego dnia zbieramy się w sali innej grupy, sali zbiorczej – w zależności od zasad panujących w przedszkolu. Po przyjeździe dzieci do przedszkola nauczyciel zabiera je do ich sali.

Dla prowadzącego:

Niewątpliwie dzieci od razu zareagują na widok pustej sali, będą zadawały pytania.

Niektóre pytania, które zadały dzieci w takiej sytuacji w przedszkolu:

- *Dlaczego opuściły nas zabawki?*
- *Czy sami musimy włożyć je do sali?*
- *Kto nam pomoże?*
- *Będzie remont?*
- *Czy można teraz grać w piłkę?*

Nauczyciel zaprasza dzieci, aby usiadły wokół niego na podłodze. Mówi, że zabawki się nie obrażyły, ale chciały, aby w sali było inaczej. Jest takie słowo – aranżacja, które oznacza, że musimy urządzić salę sami według naszych pomysłów. Pomyślimy, w jaki sposób i gdzie urządzić różne kąciki. Nauczyciel pyta dzieci: *Jakie kąciki*

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz. U. 2017, poz. 356)

chciałybyście mieć w sali? Dzieci zgłaszają swoje pomysły a zarazem zainteresowania. Wspólnie ustalają wybory i argumentują dlaczego. Nauczyciel dzieli dzieci na grupy zgodnie z preferencjami wyboru. Nad całością działań czuwa tak, aby zagospodarowanie sali pozwoliło dzieciom na podejmowanie różnorodnych form działania. Informuje dzieci, że najpierw dorośli wniosą stoliki, krzeselka, szafki, a następnie dzieci rozpoczną aranżację sali. Dzieci oglądają wyposażenie, uważnie obserwując różne przedmioty:

- *Co to jest?*
- *Do czego służy?*
- *Co z tym można zrobić?*

Samodzielnie układają, np. przybory plastyczne zgodnie z sugestią *nizej, wyżej, obok, między*. Mówią o swoich potrzebach i decyzjach. Nauczyciel obserwuje i w razie potrzeby podpowiada.

Prowadzący pyta: *Czy w przedszkolu są rzeczy, zabawki, które nam się podobają, zapraszają do zabawy, zainteresowały nas, dla których moglibyśmy urządzić inne kąciki?* Dzieci podają propozycje innych kącików, ich nazw i w zespołach układają zabawki i inne przedmioty – inwencja należy do dzieci i nauczyciela, a zależy od możliwości lokalowych i wyposażenia. Dzieci proponują i wspólnie z nauczycielem uzgadniają zasady korzystania z kącików, np.:

- *każdy sprzęt po sobie;*
- *pytamy, czy możemy dołączyć do zabawy, jeśli kącik jest zajęty;*
- *zaznaczamy miejsce zabawy wizytówką, np. wychodząc do łazienki.*

Z biegiem czasu w sali mogą również pojawiać się kąciki czasowe, związane z tematyką zajęć i zabaw.

Gdy wszystko jest w miarę zaaranżowane, dzieci (dla odpoczynku) samodzielnie projektują znaczki na oznaczenie kącików.

Po południu zapraszamy rodziców, aby obejrzelili naszą nową salę i przeczytali jakie mamy kąciki zainteresowań.

Dla prowadzącego:

Sprawdzone w praktyce jest urządzanie kącików zainteresowań, wydzielonych z dużej przestrzeni sali zabaw odpowiednim ustawieniem mebli – sprzyja to podejmowaniu działań w mniejszych zespołach, tworzy klimat do współdziałania, pozwala na odpoczynek. Umożliwia dzieciom podejmowanie prac porządkowych. Równocześnie gwarantuje dostępność wszystkich zabawek i środków dydaktycznych. Dzieci powinny aktywnie uczestniczyć w organizowaniu własnej przestrzeni edukacyjnej.

Przykładowe proponowane kąciki zainteresowań, zgodne z podstawą programową wychowania przedszkolnego:

• **Kącik artystyczny (muzyczny, plastyczny, teatralny)**

W miarę możliwości powinny być zaopatrzone w: magnetofon z funkcją CD oraz możliwością nagrywania przez mikrofon, zestaw instrumentarium Orffa – bębenki, tamburyna, trójkąty, drewnienka, kołatki, marakasy, tarki, talerze, komplet pałeczek (po 2 dla każdego dziecka), dzwonki (cymbałki), dzwoneczki, pianino (gitara, flet), przedmioty wydające charakterystyczne dźwięki, np. kamienie, piłeczki pingpongowe, pokrywki, muszle, szeleszczące folie, butelki, instrumenty wykonane przez dzieci w ciągu roku (tzw. „przeszkadzajki”), zbiór muzyczny – płyty i kasety, czyste kasety, książeczki dźwiękowe, rekvizyty – chusteczki, szarfy lub wstążki na patykach, dziwne instrumenty, np. drumle, piszczałki, różne inspirujące przedmioty oraz w miarę możliwości wyposażony w kredki (woskowe, ołówkowe grube w drewnianej oprawie lub niełamliwe), pastele tłuste i suche, ołówki, pisaki, węgiel rysunkowy, kolorową kredę, nożyczki, farby (plakatówki w tubach, akwarele, tempery), tusz czarny i kolorowy, pędzle różnej grubości, pojemniki na czyste kartki białe i kolorowe, farby, kleje, gąbki, ceraty i podkładki (np. kawałki wykładziny), plastelina, glina (inne masy plastyczne według potrzeb przygotowywane na bieżąco), różnego rodzaju papier (przydatne duże arkusze szarego i białego papieru – blok do flipchartów), papier kolorowy, karton, gazety, czasopisma i foldery, folie, bibuła gofrowana i zwykła, kawałki tapet, skarby (koraliki, kawałki tkanin, włóczka, sznurek), pudełka i opakowania – wszystko dostępne dla dzieci, marker dla nauczyciela.

Większość zabaw w kąciku odbywa się w małych zespołach.

- **Kącik konstrukcyjny**

Wyposażony w klocki różnego rodzaju oraz zaopatrzony w różne bezpieczne i oddziałujące na zmysły dziecka przedmioty: drewniane łyżki, metalowe klucze, łopatki kuchenne, drewniane wałki, skrawki materiału o zróżnicowanych fakturach, wstążki, puszki i pojemniki, słoiczki z nakrętkami, koraliki różnej wielkości, guziki, nakrętki plastikowe i metalowe. w różnych kolorach, kawałki kory, patyczki z różnych drzew, folia aluminiowa i przezroczysta, kamienie, muszelki, kawałki włóczki, sznurki różnego rodzaju. Dziecko bawi się nimi, manipuluje, próbuje wkładać jedno w drugie, wiązać itp.

- **Kącik przyrodniczy**

Powinien być związany z porami roku i zmieniać się w zależności od ich nadejścia i przemijania.

- **Kącik czytelniczy**

Powinien być wyposażony konwencjonalnie w książki, czasopisma dla dzieci, rekwizyty teatralne, ale również niekonwencjonalne (audiobooki).

Powinien stwarzać okazję do prezentacji umiejętności samodzielnego opowiadania książek przez dzieci, umożliwiać dzieciom codzienny kontakt z książką.

Powinno się go uzupełniać pozycjami przyniesionymi przez dzieci z domu, wspólnie oglądać i omawiać ilustrowane książki dla dzieci, korzystać z książeczek do rysowania, naklejania – staranne wykonywanie zadań.

BIBLIOGRAFIA:

Gurycka A., *Przeciw nudzie. O aktywności*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1997.

Grzeszkiewicz B., *Preorientacja zawodowa dzieci w wieku przedszkolnym*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2004.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Moje życie to pasja.

CEL OGÓLNY: Podawanie przykładów różnych zainteresowań, wskazywanie związków pomiędzy zainteresowaniami a pracą zawodową na wybranym przez siebie przykładzie.

CELE SZCZEGÓLNE:

Dziecko:

- nazywa zawody i koloruje rysunki przedstawicieli różnych zawodów;
- uważnie odbiera tekst czytany i przypisuje imiona do poszczególnych zawodów;
- podaje przykłady zainteresowań możliwych do wykorzystania we wskazanych zawodach;
- zauważa, że nie wszystkie przeżywane emocje i uczucia mogą być podstawą do podejmowania natychmiastowego działania (...)¹.

METODY PRACY:

- praca z grupą;
- praca indywidualna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- kolorowanki przedstawicieli różnych zawodów (jedna kolorowanka na jedno dziecko – obrazy mogą się powtarzać – kolorowanki można wydrukować ze stron internetowych podanych w netografii);
- kredki świecowe;
- kartoniki z nazwami zawodów i imionami dzieci – Załącznik 1;
- opowiadania o pasji do zawodu.

PRZEWIDYWANY CZAS: do 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Pokoloruj

Nauczyciel rozkłada kolorowanki z przedstawicielami różnych zawodów. Prosi dzieci, żeby wybrały jedną i jak najdokładniej ją pokolorowały, a następnie odłożyły rysunek w określone miejsce. Nauczyciel tak organizuje przestrzeń, żeby wszystkie prace były widoczne dla dzieci.

Nauczyciel wspólnie z dziećmi odczytuje nazwy zawodów przedstawionych na kolorowankach i przyporządkowuje te nazwy do prac plastycznych, tak by nazwa zawodu była umieszczona przy odpowiedniej pracy plastycznej.

2. Poznaj jego imię

Nauczyciel wyjaśnia dzieciom zadanie:

Opowiem Wam o tym, co robiła każda z przedstawionych na obrazkach osób, gdy była mała. Powiem Wam również, jak ma na imię. Waszym zadaniem będzie dopasować imię do osoby. Posłuchajcie.

- Marek

Marek, kiedy był w przedszkolu, zawsze miał dużo kłopotów. Rozkręcał samochody i zabawki. Mama bardzo się martwiła, ale on zawsze powtarzał, że nie chciał ich zepsuć, tylko zobaczyć, co jest w środku. Później, gdy był starszy, pomagał naprawiać rowery, przykręcał śrubki, potrafił naprawić nawet ciekący kran. A kiedy miał trochę wolnego czasu, zakradał się do warsztatu samochodowego i przyglądał się, jak mechanicy naprawiają samochody. Czy wiecie, jaki zawód wykonuje teraz Marek?

Dziecko, które pierwsze odgadło zawód, kładzie wizytówkę obok kartonika z nazwą zawodu mechanik.

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz.356)

- Zosia

Oj, Zosia wcale nie była spokojną dziewczynką. Wszędzie jej było pełno, nie mogła usiedzieć na miejscu. A przy tym bardzo kochała zwierzęta i wszystkim mówiła, że rozumie język zwierząt. Nie bała się nawet wielkiego psa! Ostrzegając czasem koleżanki, gdy chciały głaskać kotka: – Zobacz, jak się pręży, jest zły – mówiła i zawsze miała rację. Kiedy trochę podrosła, namówiła rodziców, żeby zawieźli ją do stadniny koni. Od tego czasu Zosia pomagała w stajni, sprzątała, czyściła konie... a wszystko po to, by być blisko koni i móc na nich jeździć. Czy wiecie, kim jest teraz Zosia?

Dziecko, które pierwsze odgadło zawód, kładzie wizytówkę obok kartonika z nazwą zawodu dżokejka.

- Aleksander

W przedszkolu Aleksander miał wielu kolegów. Wszyscy chłopcy chcieli się z nim bawić klockami. Miał bardzo dobre pomysły: budował drogi, domy, schrony, tunele... Potrafił postawić najtrudniejsze budowle, skręcać śruby, a nawet wbijał gwoździe. Kiedy trochę podrosł, zaczął interesować się samochodami, ale nie takimi zwykłymi. Najbardziej lubił wielkie auta, takie jak wywrotki, ambulanse czy dźwigi. W wolnych chwilach przyglądał się, jak są zbudowane i jak się je obsługuje. Ciągłe mówił, że jak będzie duży, to zbuduje miasto, takie wysokie, wysokie do chmur. Czy już wiecie kim został Aleksander?

Dziecko, które pierwsze odgadło zawód, kładzie wizytówkę obok kartonika z nazwą zawodu kierowca dźwigu.

- Magda

Mama Magdy czasami miała bardzo trudne chwile. Magda przynosiła do domu różne chore zwierzątka: koty, jeże, raz nawet znalazła pod krzakiem świnkę morską. Mama zabierała ją wtedy do weterynarza, a ona uważnie obserwowała jego pracę. Jak trochę podrosła, pracowała jako wolontariusz w szpitalu. Kiedy ktoś pytał, po co to robi, Magda odpowiadała, że tak trzeba: jest wielu chorych i nieszczęśliwych ludzi, a ona po prostu lubi pomagać. Magda pomaga ludziom do dziś – czy wiecie, w jakim zawodzie pracuje?

Dziecko, które pierwsze odgadło zawód, kładzie wizytówkę obok kartonika z nazwą zawodu pielęgniarka.

- Michał

Michał często złościł się na rodziców, bo uważał, że ma za mało czasu na zabawę. Rodzice zapisali go do szkoły muzycznej i gdy jego koledzy umawiali się na grę w piłkę, Michał ćwiczył grę na skrzypcach. Bardzo lubił grać, ale czasem wolałby zająć się czymś innym. Kiedy nauczył się pięknie grać, jeździł na koncerty i zdobywał nagrody. Już nie marzył o piłce, kochał grę na skrzypcach. Kochał koncerty. Cieszył się, że daje ludziom radość i że ludzie oklaskują jego grę. Gra stała się jego zawodem. Czy wiecie, jaki zawód wykonuje Michał?

Dziecko, które pierwsze odgadło zawód, kładzie wizytówkę obok kartonika z nazwą zawodu muzyk.

W ramach podsumowania nauczyciel pyta dzieci o rolę zainteresowań w pracy zawodowej (na przykładzie usłyszanych historii). Dzieci próbują odpowiedzieć na pytanie: *Czym może różnić się praca zgodna z naszymi zainteresowaniami od tej zupełnie od nich odbiegającej?*

Następnie nauczyciel wymienia kilka zawodów, prosząc chętne osoby o podanie zainteresowań związanych z tymi profesjami. Pytanie pomocnicze: *Co w dzieciństwie mogły lubić robić osoby, które dziś wykonują podane zawody?*

KUCHARZ

FRYZJER

NAUCZYCIEL

OGRODNIK

3. Wystawa

Nauczyciel wspólnie z dziećmi wymyśla i realizuje sposób czasowej prezentacji prac plastycznych wykonanych przez dzieci wraz z nazwą zawodu i imieniem.

NETOGRAFIA:

Kolorowanki dla dzieci, <http://www.supercoloring.com/pl/kolorowanki/ludzie/zawody>, <http://miastodzieci.pl/kolorowanki/k/zawody-damskie-i-meskie/> [dostęp: 20.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1**Imiona dzieci i nazwy zawodów**

MAREK	MECHANIK
ZOSIA	DŹOKEJKA
ALEKSANDER	KIEROWCA DŹWIGU
MAGDA	PIEŁĘGNIARKA
MICHAŁ	MUZYK

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Dzień inny niż wszystkie, czyli: „Co tu robić? W co się bawić?”

CEL OGÓLNY: Podejmowanie działań i opisywanie, co z nich wyniknęło oraz podejmowanie prób decydowania w ważnych dla siebie sprawach (indywidualnie i w ramach działań grupy).

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- w miarę samodzielnie radzi sobie w sytuacjach życiowych i próbuje przewidywać skutki swoich zachowań;
- stara się łączyć przyczynę ze skutkiem i określić, co się może zdarzyć;
- wykonuje rzeczy praktyczne dla siebie i innych;
- posługuje się różnymi przyborami i narzędziami;
- wymienia czynności charakterystyczne dla danego zawodu;
- ocenia swoje zachowanie w kontekście podjętych czynności i zadań oraz przyjętych norm grupowych; przyjmuje, respektuje i tworzy zasady zabawy w grupie, współdziała z dziećmi w zabawie, pracach użytecznych, podczas odpoczynku¹.

METODY PRACY:

- ćwiczenia praktyczne;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- lista wszystkich pomocy do pracowni kuchennej – Załącznik 1 (przygotowujemy materiały dla trzech grup);
- lista wszystkich pomocy do pracowni krawieckiej – Załącznik 2 (przygotowujemy materiały dla trzech grup);
- lista materiałów do warsztatu – Załącznik 3 (przygotowujemy materiały dla trzech grup).

PRZEWIDYWANY CZAS: czas pracy jednego dziecka w pracowni ok. 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Urządzenie pracowni można zorganizować następująco:

- zaangażowanie rodziców do pracy w pracowniach;
- połączenie np. 2 starszych grup i zorganizowanie pracowni w 2 salach zabaw, a do pracy w pracowniach zaangażowanie personelu przedszkola;
- ewentualnie organizowanie pracowni kolejno, np. w ciągu 2 dni, wówczas część dzieci będzie zaangażowana w działanie, a druga część w tym samym czasie może odpoczywać czy bawić się samodzielnie;
- scenariusz zakłada, że pracownie są czynne w tym samym czasie.

1. Co można robić?

Nauczyciel wyjaśnia dzieciom zasady przebiegu zajęć w pracowniach. Każde z dzieci może być uczestnikiem zajęć w 2 pracowniach – pracowni jest 3, dziecko musi więc podjąć ważną decyzję. Przed jej podjęciem nauczyciel ze wszystkimi dziećmi ogląda wszystkie trzy pracownie i wyjaśnia, co w każdej z nich będzie wykonywane.

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz.356).

2. Ważny wybór

W tym dniu każde dziecko, które jest uczestnikiem zajęć, wybiera działania, które chce wykonywać. Jedno dziecko może kolejno pracować w dwóch pracowniach, z jednej musi zrezygnować – to ono podejmuje decyzję.

3. Praca w pracowniach

W każdej pracowni musi być co najmniej jedna osoba dorosła, by dbać o bezpieczeństwo i nadzorować pracę dzieci:

- w pracowni kuchennej dzieci przygotowują ciasteczka, ale pieczeniem zajmie się już personel prawdziwej kuchni (po upieczeniu ciasteczkami częstuje się całe przedszkole);
- w pracowni krawieckiej dzieci uszyją zabawkę – poznają cały cykl produkcyjny – szycie może być ręczne bądź dorosła osoba część materiałów przesyje na maszynie, ale z zachowaniem szczególnych środków bezpieczeństwa;
- w warsztacie dzieci wykonają garaż półkę, która w późniejszym czasie będą im służyła do zabawy/stanie się garażem dla samochodów lub półką służącą ekspozycji prac dzieci.

Po zakończonej pracy i krótkiej przerwie dzieci mogą wybrać drugą pracownię.

4. Opowiedz o swoich wrażeniach

Po zajęciach każdy uczestnik ma możliwość wypowiedzenia się, opowiedzenia o swoich wrażeniach i uczuciach. Nauczyciel zachęca dzieci, aby opowiedziały, co było dla nich ważne podczas wyboru pracowni, co zadecydowało, że wybrały dane pracownie oraz dlaczego zrezygnowały z jednej z pracowni i jak się z tym czują (czy chciałyby podjąć działania w tej trzeciej pracowni, z której musiały zrezygnować).

5. Kto tak pracuje?

Praca dzieci w poszczególnych pracowniach jest okazją do rozmowy na temat osób, które pracują w ten sposób – szyją, gotują i majsterkują. Nauczyciel pyta dzieci o to, jakie są zadania tych osób i czy po odbyciu takich zajęć chcieliby pracować w zawodach, które poznali w pracowniach.

6. Nasze prace

Ekspozujemy prace wytworzone przez dzieci podczas warsztatów – wszystkie wytworzone produkty pozostają w przedszkolu i służą dzieciom – dzieci częstują ciasteczkami wszystkie osoby w grupie/przedszkolu, na zrobionej półce układają samochody lub zabawki, wykonane igielniki zostają w kącie gospodarczym (opcjonalnie można wykorzystać prace, jakie dzieci wykonały, podczas spotkania z rodzicami tj. poczęstunek dla rodziców podczas uroczystości tj. dzień mamy i taty, jasełka, sprezentowanie wykonanych igielników z okazji dnia babci lub dnia mamy).

Dla prowadzącego:

Opcjonalnie ten scenariusz można zastosować do zajęć warsztatowych z rodzicami. Nauczyciele z wyprzedzeniem informują rodziców o terminie i miejscu warsztatów i zapraszają rodziców z dziećmi do udziału. W wyznaczonym czasie chętni rodzice z dziećmi biorą udział w warsztatach pod kierunkiem nauczycieli.

NETOGRAFIA:

Przepis na ciasto, <https://www.przyslijprzepis.pl/przepis/najlatwiejsze-ciasto-w-swiecie-3> [dostęp: 20.11.2017].

Piosenka *Najłatwiejsze ciasto w świecie*, <https://www.youtube.com/watch?v=qGkq9tiCENY> [dostęp: 17.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Pracownia kuchenna: pieczemy ciasteczka

Wcześniej należy uzgodnić z pracownikami kuchni możliwość skorzystania z piekarnika.

Nauczyciel powinien skontrolować czy w grupach nie ma dzieci alergicznych, które byłyby uczulone na któryś z produktów.

Pomoce:

- 2 miski,
- sito do przesiania mąki,
- łyżki do mieszania,
- blacha na ciasto/tortownica,
- papier do pieczenia,
- fartuszki dla wszystkich uczestników.

Składniki:

- 1 szkl mąki
- 1/2 szkl cukru
- 1/2 kostki margaryny
- 2 jaja
- 2 łyżeczka proszku do pieczenia
- śliwki – około 10 szt.

Sposób przygotowania:

1. Margarynę roztopić i zostawić do ostudzenia.
2. Dodać jajka,
3. Mąkę, cukier i proszek wsypać do miski i wymieszać.
4. Na koniec przestudzoną, stopioną margarynę i ponownie wymieszać (stopioną margarynę przygotować powinien nauczyciel)
5. Tortownicę (formę) wyłożyć papierem do pieczenia,
6. Wylać ciasto i ułożyć pokrojone na połówki (jeśli śliwki są duże ćwiartki).
7. Wstawić do piekarnika i piec 30-40 minut w 180 st. C

Przepis pochodzi ze strony <https://www.przyslijprzepis.pl/przepis/najlatwiejsze-ciasto-w-swiecie-3> [dostęp: 20.11.2017].

Pracę w pracowni umili dzieciom słuchanie piosenki „Najłatwiejsze ciasto w świecie” dostępnej na stronie <https://www.youtube.com/watch?v=qGkq9tiCENY> [dostęp: 17.11.2017].

ZAŁĄCZNIK 2

Pracownia krawiecka: szyjemy serduszka

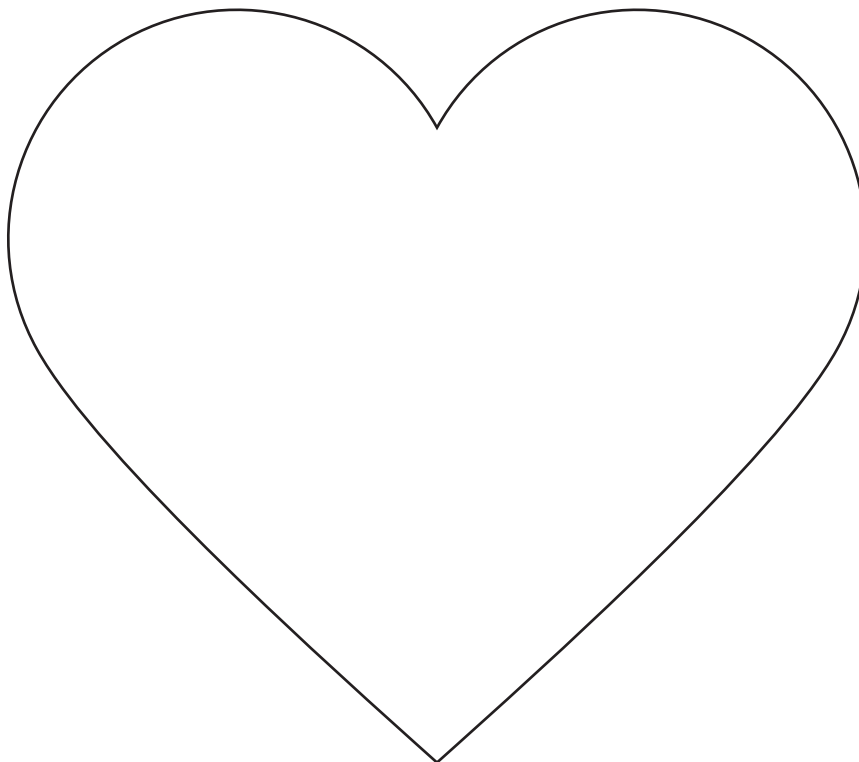
Pomoce:

- kawałki materiału do wycięcia serc ze wzoru np. filc,
- materiał do wypełnienia serca - wata,
- nożyczki,
- igły i nici,
- koraliki do udekorowania,
- klej uniwersalny.

Sposób przygotowania:

1. Z kawałków materiału wycinamy 2 serca wg wzoru.
2. Zszywamy brzegi materiału łącząc 2 serca ze sobą i pozostawiając szparę na włożenie wypełniacza.
3. Wkładamy wypełniacz do środka i zszywamy serce.
4. Ozdabiamy serce przyklejając lub przyszywając koraliki.

Szablon serca

W grupach młodszych serduszka można wyciąć z miękkiego filcu i użyć plastikowych igieł.

ZAŁĄCZNIK 3

Warsztat: wykonujemy półkę (na samochody lub inne zabawki)

Pomoce:

- pudełka po butach,
- nożyczki,
- szablony plastikowe,
- klej uniwersalny,
- farby akrylowe,
- pędzle i farby.

Sposób przygotowania:

1. Klejem łączymy pudełka,
2. Malujemy wg. własnego pomysłu lub przy zastosowaniu szablonów.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Zobacz, jak wygląda świat!

CEL OGÓLNY: Odgrywanie różnych ról zawodowych w zabawie, podawanie nazw zawodów wykonywanych przez osoby w najbliższym otoczeniu i tych, które wzbudziły zainteresowanie oraz identyfikowanie i opisywanie czynności zawodowych wykonywanych przez te osoby.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- nazywa zawody;
- wymienia czynności charakterystyczne dla danego zawodu;
- wskazuje znaczenie pracy w konkretnych zawodach;
- odróżnia elementy świata fikcji od realnej rzeczywistości (...) byty realistyczne od fikcyjnych¹.

METODY PRACY:

- metoda sytuacyjna;
- rozmowa kierowana;
- odgrywanie ról.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przedmioty tematyczne dostępne w przedszkolu /w tym walizka, papierowe pieniądze, poduszki, czapka konduktorska, dziurkacz do skasowania biletu, fartuch kelnerski, taca, kredki, aparat fotograficzny/;
- nagrania dźwiękowe – dźwięk odjeżdżającego pociągu, piosenka *Jedzie pociąg z daleka*, dźwięki restauracji, nagrania szumu morza i śpiewy ptaków;
- *Karty z napisami* – Załącznik 1 (do pocięcia);
- *Bilety* – Załącznik 2 (do pocięcia);
- pocztówki;
- *Karta pracy (przykład karty dla dzieci 3–4-letnich)* – Załącznik 3 (po 1 egz. dla każdego dziecka);
- aparat fotograficzny zapewniony przez nauczyciela;
- przedmioty kojarzące się z morzem dostępne w przedszkolu (np. parasol słoneczny, okulary przeciwsłoneczne, muszelki, ręczniki plażowe).

PRZEWIDYWANY CZAS: 2 x 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Wyruszamy w podróż!

Prowadzący ubrany jest w spodenki, koszulkę, sandały, kapelusz turystyczny, na głowie dodatkowo ma założone okulary przeciwsłoneczne, a na szyi zawieszony aparat fotograficzny. Nauczyciel zaprasza dzieci, aby wspólnie z nim wyruszyły w podróż nad morze – prosi ich, aby podczas tej podróży wspólnie przyjrzyli się pracy ludzi, których spotkają na swojej drodze. Podróż przebiega w następujących etapach:

- a. nauczyciel pakuje przedmioty potrzebne do podróży w przygotowaną wcześniej walizkę i zaprasza dzieci, aby wspólnie wyruszyli na dworzec kolejowy (dzieci ustawiają się w rzędzie z nauczycielem i wyruszają na stację):
 - o przybyciu na stację informuje dźwięk pociągu (nagranie na płycie włączone przez nauczyciela);
 - nauczyciel podchodzi do kasy biletowej (napis na ścianie „KASA”) i wita się ze kasjerem (asystent nauczyciela/nauczyciel pyta dzieci o to, kto pracuje w kasie biletowej, jakie są jego zadania i co trzeba zrobić, aby zakupić bilet) – po rozmowie z dziećmi głos zabiera kasjer (informuje dzieci, kim jest, jakie

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz.356).

- są jego zadania i jak należy poprawnie kupić bilet na pociąg). Nauczyciel rozdaje dzieciom papierowe pieniądze, a zadaniem dzieci jest zakup biletu u kasjera;
- po zakupieniu biletu dzieci ponownie w rzędzie wyruszają na peron i wsiadają do pociągu.
- b. dzieci wsiadają w pociąg, śpiewając piosenkę *Jedzie pociąg z daleka* – po usłyszeniu gwizdka odjazdu (nagranie dźwiękowe) dzieci siadają na poduszkach:
- po chwili do dzieci podchodzi konduktor (asystent nauczyciela w czapce konduktorskiej), nauczyciel pyta dzieci o to, kto do nich przyszedł, jakie są jego zadania i co trzeba zrobić podczas spotkania z konduktorem;
 - po rozmowie z dziećmi głos zabiera kasjer (informuje dzieci, kim jest, jakie są jego zadania i dlaczego ważne jest posiadanie biletu – sprawdza każdemu dziecku bilet, skasowanie biletu ozdobnym dziurkaczem);
 - dzieci wysiadają z pociągu przy dźwięku odjeżdżającego pociągu.
- c. z wizytą w restauracji – po opuszczeniu pociągu dzieci udają się do restauracji, aby po podróży zjeść obiad:
- nauczyciel prowadzi dzieci do stolików, nad którymi na ścianie znajduje się napis „RESTAURACJA” – dzieci siadają przy stolikach i podchodzi do nich kelner (asystent nauczyciela w fartuchu i z tacą);
 - nauczyciel wita się ze kelnerem (asystent nauczyciela/ nauczyciel pyta dzieci o to, kto pracuje w restauracji, jakie są jego zadania i co trzeba zrobić, aby zamówić posiłek) – po rozmowie z dziećmi głos zabiera kelner (informuje dzieci, kim jest, jakie są jego zadania i jak należy poprawnie zamówić posiłek);
 - dzieci składają zamówienie (wymieniają potrawy, napoje, które chciałyby zjeść);
 - po złożeniu zamówienia dzieci otrzymują od kelnera karty pracy, zadaniem dzieci jest pokolorowanie tych przedmiotów, które są potrzebne do zjedzenia posiłku (kolorowaniu towarzyszy nagranie – dźwięki typowe dla restauracji);
 - po wykonaniu kart pracy dzieci wychodzą z restauracji.
- d. zakupy w kiosku – nauczyciel informuje dzieci, że dotarli nad morze i mogą rozpocząć zwiedzanie, ale na początku podróży chciałby kupić pocztówkę – pyta dzieci, gdzie można kupić pocztówki i kieruje rozmowę na temat kiosku:
- nauczyciel prowadzi dzieci do miejsca, przy którym na ścianie znajduje się napis „KIOSK” – i wita się ze sprzedawcą (asystent nauczyciela/ nauczyciel pyta dzieci o to, kto pracuje w kiosku, jakie są jego zadania i co trzeba zrobić, aby zakupić potrzebny przedmiot) – po rozmowie z dziećmi głos zabiera sprzedawca (informuje dzieci, kim jest, jakie są jego zadania i jak należy poprawnie kupić produkty w kiosku). Nauczyciel rozdaje dzieciom papierowe pieniądze, a zadaniem dzieci jest zakup u sprzedawcy pocztówek;
 - po zakupieniu pocztówek dzieci ponownie w rzędzie wyruszają za nauczycielem na plażę. Na plaży nauczyciel kieruje rozmowę z dziećmi na temat wypoczynku, plaży i morza (nagranie szumu morza, odgłosów ptaków), a następnie prosi ich o ustawienie się do wspólnego zdjęcia znad morza (nauczyciel fotografuje dzieci i zachęca je do przybierania różnych pozycji do zdjęcia).

2. Ach co to była za podróż!

Po zrobieniu zdjęcia nauczyciel rozmawia z dziećmi o tym, jak przebiegała ich podróż – kogo spotkali podczas swoich wędrówek – rozmowa o zawodach, w których pracują ludzie, z którymi dzieci mogły mieć styczność podczas podróży. Prosi o podawanie nazw zawodów i informacje, na czym polega praca danej osoby. Pyta dzieci, dlaczego praca tej osoby jest ważna.

3. Album z podróży

Dzieci łączą się w tyle grup, w ilu miejscach były podczas podróży postoje i każda grupa wykonuje rysunki – pocztówki znad morza dla osób pracujących, które poznały podczas podróży – kasjer, konduktor, kelner, sprzedawca. Z prac dzieci nauczyciel przygotowuje wystawę dla rodziców, a dzieci wraz z nauczycielem wyruszają w podróż powrotną – ustawiają się w pociąg i ruszają, słuchając piosenki *Jedzie pociąg z daleka*.

ZAŁĄCZNIK 1

Karty z napisami

KASA

KIOSK

RESTAURACJA

ZAŁĄCZNIK 2

Bilety

ZAŁĄCZNIK 3

Karta pracy (przykład karty dla dzieci 3–4-letnich)

Otocz linią te przedmioty, które można zobaczyć w restauracji.

NETOGRAFIA:

Wszystkie obrazki wykorzystane w załącznikach pochodzą ze strony <http://pl.freepik.com> – licencja otwarta.

Przykładowe strony internetowe, na których można odsłuchać dźwięków wskazanych w scenariuszu:

- dźwięk pociągu – <https://www.youtube.com/watch?v=0gPwCPRVMaM>, <http://www.findsounds.com/ISAPI/search.dll?keywords=train>, <http://www.sound-bank.pl/oferta,pociagi-kolej,37.html> [dostęp: 20.11.2017].
- odgłosy restauracji – <https://www.youtube.com/watch?v=Tsyiq7pTPHM> [dostęp: 20.11.2017].
- odgłosy morza – <https://www.youtube.com/watch?v=YjxaZu1zf-s> [dostęp: 20.11.2017].

Piosenka *Jedzie pociąg z daleka*, <https://www.youtube.com/watch?v=PjUopo-DJio>

(wersja bez słów – https://www.youtube.com/watch?v=_YRgbUNJtB8) [dostęp: 20.11.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Praca dla innych.

CEL OGÓLNY: Podawanie nazw zawodów wykonywanych przez osoby w najbliższym otoczeniu i tych, które wzbudziły zainteresowanie oraz identyfikowanie i opisywanie czynności zawodowych wykonywanych przez te osoby.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- nazywa zawody służb ratowniczych;
- wymienia czynności charakterystyczne dla danego zawodu;
- opisuje różne funkcje pracy wykonywanej przez człowieka;
- opisuje, jak trzeba się zachować w sytuacji zagrożenia i gdzie można otrzymać pomoc;
- poznaje lub utrwała numery alarmowe;
- ocenia swoje zachowanie w kontekście podjętych czynności i zadań oraz przyjętych norm grupowych;
- czyta obrazy, wyodrębnia i nazywa ich elementy, nazywa symbole i znaki;
- nazywa i rozpoznaje wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi (...)¹.

METODY PRACY:

- pogadanka;
- metoda sytuacyjna;
- praca plastyczna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- zabawki i przedmioty tematyczne dostępne w przedszkolu;
- zabawki i przedmioty tematyczne przyniesione przez dzieci;
- czyste kartki A4, materiały plastyczne wybrane przez nauczyciela;
- plansze z symbolami oraz numerami alarmowymi policji, straży pożarnej, pogotowia ratunkowego;
- karteczki z nazwami, numerami alarmowymi oraz szkicami symboli (możliwymi do pokolorowania) policji, straży pożarnej, pogotowia ratunkowego;
- bandaż opatrunkowy;
- duży worek lub pudełko na zabawki i przedmioty;
- aparat telefoniczny.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Przed zajęciami prowadzący prosi rodziców, aby dzieci przyniosły do przedszkola wszystkie zabawki i przedmioty kojarzące się z pracą policji, straży pożarnej, pogotowia ratunkowego. Dodatkowo można poprosić również o zabawki i przedmioty związane z pracą straży miejskiej (gminnej), ratownictwa wodnego, ratownictwa górskiego itp.

1. Co się wydarzyło?

Dzieci siedzą w kole na podłodze. Prowadzący pokazuje misia bądź lalkę z zabandażowaną kończyną. Zadaje pytania:

- *Co mogło się wydarzyć?*
- *Czy ktoś udzielił już zabawce pomocy?*
- *Kto mógł zabandażować zabawkę?*

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz. U. 2017 poz. 356).

- *Kto nam udziela pomocy, kiedy coś się stanie?*
- *A gdzie te osoby pracują?*
- *A jeżeli nie możemy pójść do przychodni, do szpitala, to jak nam mogą udzielić pomocy?*

Prowadzący rozkłada trzy stanowiska z planszami przedstawiającymi: symbol, rysunek i numer alarmowy poszczególnych służb. Wspólnie z grupą omawiają treści przedstawione na planszach. Nauczyciel pyta: *Czy ktoś z Was obserwował kiedyś pracę osób z pogotowia, straży albo policji? Co one robiły? Komu i jak pomagały?*

2. Tajemniczy worek – pogadanka, metoda sytuacyjna

Prowadzący przynosi worek wypełniony wcześniej zabawkami i przedmiotami z przedszkola oraz dostarczonymi przez dzieci (warto zadbać, aby liczba przedmiotów nie była mniejsza niż liczba uczestników). Dzieci podchodzą pojedynczo i losują jedną rzecz z worka. Odgadują, do którego stanowiska pasuje wylosowany przedmiot i układają go na odpowiednim stanowisku. W przypadku kłopotu z dopasowaniem, prowadzący prosi dziecko, które przyniosło dany przedmiot, o kilka słów na jego temat. Prowadzący pyta przy tym o jedną czynność, jaką wykonuje przedstawiciel danego zawodu bądź w jaki sposób i w jakiej sytuacji może komuś pomóc.

3. Ważna książka telefoniczna – metoda sytuacyjna, praca plastyczna

Uczestnicy przenoszą się do stolików. Prowadzący rozdaje dzieciom kartki A4 (mogą być z bloku technicznego), karteczki z numerami, symbolami oraz materiały plastyczne (możliwe techniki plastyczne to np.: rysowanie kredkami, przyklejanie wydzieranek, kolaż z czasopism lub mieszanka tych technik). Uczestnicy składają kartkę na pół, tworząc czterostronicową książeczkę. Można nazwać ją np. *Ważna książka telefoniczna*. Pierwsza strona będzie stroną tytułową z podpisem dziecka, na stronach wewnętrznych dzieci tworzą, wybraną przez prowadzącego techniką plastyczną, plansze przedstawiającą omawiane wcześniej służby wraz z podanym numerem alarmowym.

4. Kto pracuje, pomagając innym

Prowadzący prosi, żeby każde dziecko pokazało stronę swojej książki, gdzie pokazane jest pogotowie ratunkowe. Pyta: *Kto pracuje w pogotowiu ratunkowym?* Po wymienieniu osoby pracującej w pogotowiu dzieci pokazują (pojedynczo lub w parach), na czym polega praca tej osoby. Następnie prowadzący podobnie pyta o straż pożarną i policję. Na zakończenie nauczyciel prosi każde dziecko, aby podeszło do wcześniej przygotowanego telefonu i wybrało jeden z numerów alarmowych. Podkreśla znaczenie numeru 112.

Podsumowując zajęcia, nauczyciel zadaje pytania: *W jakim zawodzie z zawodów, o których rozmawialiśmy, chcielibyście pracować? Dlaczego? Czy ktoś z waszych bliskich pracuje w takim zawodzie?*

Opcjonalnie: dla utrwalenia wiadomości oraz ważnych numerów telefonu nauczyciel może przygotować pokaz teledysku edukacyjnego ze strony: <https://www.youtube.com/watch?v=EoeHbcDltx0> [dostęp: 14.07.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Przewodnik po zawodach.

CEL OGÓLNY: Podawanie nazw zawodów wykonywanych przez osoby w najbliższym otoczeniu i tych, które wzbudziły zainteresowanie oraz identyfikowanie i opisywanie czynności zawodowych wykonywanych przez te osoby.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- wymienia czynności charakterystyczne dla danego zawodu;
- opisuje różne funkcje pracy wykonywanej przez człowieka;
- wyjaśnia swoją przynależność do rodziny;
- współdziała z dziećmi w zabawie;
- wskazuje zawody wykonywane przez rodziców i osoby z najbliższego otoczenia, wyjaśnia, czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód¹.

METODY PRACY:

- prezentacja;
- pogadanka;
- praca plastyczna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- ustalone z rodzicami, w zależności od prezentowanych zawodów;
- kąciki zainteresowań;
- materiały plastyczne (kredki, farby, wydzieranki itp.).

PRZEWIDYWANY CZAS: 5 dni po 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Nauczyciel prosi dzieci o zebranie informacji na temat zawodów wykonywanych przez rodziców (dziadków) oraz o wybranie jednego, o którym chciałyby opowiedzieć na zajęciach. Prosi o przyniesienie do przedszkola przedmiotów używanych w wybranym zawodzie, zdjęć lub innych przedmiotów związanych z pracą zawodową.

Nauczyciel, zachęcając rodziców (dziadków) do przyścia i opowiedzenia dzieciom o swojej pracy zawodowej, ustala z nimi termin, przebieg zajęć, niezbędne pomoce dydaktyczne.

Tydzień spotkań z zawodami rodziców

• Dzień pierwszy – Zawody moich bliskich!

Nauczyciel pyta dzieci: *Jakie zawody są wykonywane przez waszych rodziców, dziadków?* Prosi o prezentację wybranego zawodu na forum grupy.

Dzieci kolejno opowiadają o wybranym przez siebie zawodzie, pokazują przyniesione z domu rekwizyty, zdjęcia. Razem z nauczycielem organizują możliwe do wykonania w sali przedszkolnej kąciki zainteresowań, wzorowane na relacjach dzieci, a związane z wykonywanymi przez rodziców i dziadków zawodami, np.: kącik sklepowy; poczta; kącik informatyka; lekarski; kosmetyczki; warsztat majsterkowicza. Kąciki te będą służyły dzieciom w czasie zabaw swobodnych przez kolejne dni.

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356)

- **Kolejne dni – Relacje z pracy!**

Odbywają się spotkania dzieci z chętnymi do dzielenia się wiedzą na temat swojego zawodu rodzicami (dziadkami). Nauczyciel pełni tu tylko rolę pomocniczą, pamiętając, że nie każdy ma dar przekazywania wiedzy i pracy z małymi dziećmi. Dba, aby dzieci poznały znaczenie pracy w danym zawodzie.

Po każdej prezentacji dzieci przygotowują duży plakat na temat prezentowanego zawodu (różnymi technikami). Następnie plakat jest umieszczany na wystawie prac wspólnych w przedszkolu.

Dla prowadzącego:

Alternatywnie można wybrać się do zakładów pracy rodziców – za zgodą kierowników zakładów i zachowując szczególne środki bezpieczeństwa.

- **Było super! Chcę zostać...!**

Nauczyciel inicjuje wypowiedzi dzieci, zadając pytania:

- *Który z prezentowanych zawodów Was najbardziej zainteresował?*
- *Z którym zawodem spotkaliście się po raz pierwszy?*
- *Który z zawodów chcielibyście wykonywać?*

Na zakończenie dzieci oglądają swoje plakaty dotyczące każdego z prezentowanych zawodów, przechodzą do zabaw w powstałych kącikach zainteresowań.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Wszyscy dla wszystkich.

CEL OGÓLNY: Podawanie nazw zawodów wykonywanych przez osoby w najbliższym otoczeniu i tych, które wzbudziły zainteresowanie oraz identyfikowanie i opisywanie czynności zawodowych wykonywanych przez te osoby, wskazywanie zawodów zaangażowanych w powstawanie produktów codziennego użytku oraz w bliskie zdarzenia.

CELE SZCZEGÓLNE:

Dziecko:

- wskazuje zawody zaangażowane w powstawanie przedmiotów codziennego użytku takie jak krawiec, murarz, piekarz, szewc;
- wopisuje znaczenie pracy w konkretnych zawodach;
- wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy;
- nazywa i rozpoznaje wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi;
- wskazuje zawody wykonywane przez (...) osoby z najbliższego otoczenia, wyjaśnia, czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód¹.

METODY PRACY:

- pogadanka;
- giełda pomysłów.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- rekwizyty bądź zabawki przedstawiające: część ubrania (np. koszulkę), dom, bochenek chleba, buty;
- wiersz J. Tuwima *Wszyscy dla wszystkich* – Załącznik 1 (dla nauczyciela);
- duży arkusz papieru i pisak;
- kartoniki z wypisanymi nazwami zawodów występujących w wierszu oraz puste kartoniki i pisak do zapisania nowych zawodów.

PRZEWIDYWANY CZAS: 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Co z tym można zrobić?

Nauczyciel zadaje dzieciom pytanie: *Co można zrobić z tym przedmiotem, który trochę się popsuł, ale szkoda go wyrzucić?*

Pojedynczo prezentuje przedmioty (część ubrania (np. koszulkę), dom, bochenek chleba, buty), rozmawiając z dziećmi na temat przedstawicieli zawodów, którzy zajmują się naprawami lub wytwarzaniem produktów codziennego użytku.

2. Wszyscy dla wszystkich

- Prowadzący odczytuje wiersz Juliana Tuwima *Wszyscy dla wszystkich*.
- Wszyscy siadają wspólnie w kole. Nauczyciel prezentuje pojedynczo kartoniki z nazwami zawodu, który pojawił się w wierszu. Wszyscy odczytują nazwy tych zawodów.
- Prowadzący pyta:
 - *Czym zajmują się przedstawiciele poszczególnych zawodów?*
 - *Co dla innych może zrobić.....?*
 - *Czy jest możliwe, aby piekarz upiekł chleb bez pomocy innych?*
 - *Kto mu pomaga? W jaki sposób? itp.*

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017,poz.356)

3. O kim jeszcze można napisać taki wiersz? – giełda pomysłów

Nauczyciel prosi o wymienienie znanych dzieciom zawodów, o których można napisać podobny wiersz.

Wszystkie propozycje dzieci spisuje na dużym kartonie papieru.

Wspólnie z dziećmi stara się połączyć zawody (podobnie jak w wierszu), np.: ogrodnik, sklepikarz, kucharz.

Wybrane nazwy zawodów wypisuje na kartonikach. Wspólnie nauczyciel i dzieci układają dalsze zwrotki wiersz lub opowiadanie, które nauczyciel umieszcza w miejscu dostępnym dla rodziców.

ZAŁĄCZNIK 1

Wszyscy dla wszystkich – Julian Tuwim

Murarz domy buduje,
Krawiec szyje ubrania,
Ale gdzieżby co uszył,
Gdyby nie miał mieszkania?

A i murarz by przecie
Na robotę nie ruszył,
Gdyby krawiec mu spodni
I fartucha nie uszył.

Piekarz musi mieć buty,
Więc do szewca iść trzeba,
No, a gdyby nie piekarz,
Toby szewc nie miał chleba.

Tak dla wspólnej korzyści
I dla dobra wspólnego
Wszyscy muszą pracować,
Mój maleńki kolego.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Zielono Mi!

CEL OGÓLNY: Podawanie nazw zawodów wykonywanych przez osoby w najbliższym otoczeniu dziecka i tych, które wzbudziły zainteresowanie oraz identyfikowanie i opisywanie czynności zawodowych wykonywanych przez te osoby.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- nazywa zawody;
- wymienia czynności charakterystyczne dla danego zawodu;
- opisuje różne funkcje pracy wykonywanej przez człowieka;
- wykonuje czynności, takie jak: sprzątanie;
- posługuje się pojęciami dotyczącymi (...) zjawisk przyrodniczych (...)¹.

METODY PRACY:

- pogadanka;
- praca w grupie;
- działania praktyczne w terenie – wycieczka, obserwacja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- koc;
- grabki;
- miotły;
- worki na śmiecie;
- jednorazowe rękawiczki.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Wyprawa w nieznanie!

Nauczyciel zabiera dzieci na spacer do pobliskiego parku (skweru, lasu, ogrodu, łąki, ogrodu botanicznego itp. – do wyboru). Prosi dzieci, aby bacznie obserwowały przyrodę. W trakcie spaceru stara się zwrócić uwagę dzieci na ciekawe zjawiska, np.:

- *Słyszycie, jak ładnie ćwierka ptaszek?*
- *O jakie duże mrowisko!*
- *Jak tu czysto!*
- *Trawa ładnie skoszona?*

Dzieci wraz z nauczycielem siadają na kocu. Nauczyciel prosi o zachowanie ciszy, zamknięcie oczu i wsłuchanie się w dźwięki.

2. I co my tu mamy!

Prowadzący inicjuje wypowiedzi dzieci, pytając:

- *Co ciekawego usłyszeliście?*
- *Na co zwróciliście uwagę?*

Pozwala na luźne wypowiedzi, podkreślając to, na co dzieci zwróciły uwagę. Następnie prosi o rozejrzenie się wokoło i pyta:

- *Czy podoba się Wam w parku?*
- *Co najbardziej?*
- *Czy jest tu porządek?*

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz. U. 2017, poz. 356).

3. Czyja to zasługa?

Nauczyciel zadaje kolejne pytania, np.:

- *Kto pielęgnuje te rośliny?*
- *Kto kosi trawę, przycina gałęzie?*
- *Kto dba o zwierzęta?*

Podsumowując wypowiedzi dzieci, nauczyciel opowiada krótko o zawodach takich jak: drwal, pilarz, ogrodnik, leśniczy, botanik, rolnik. Zwraca uwagę na wytwory pracy tych osób, znaczenie przyrody w naszym otoczeniu, jak również właściwe jej poszanowanie.

Powrót do przedszkola.

4. Kto to?

Grupę wita leśniczy (można zaprosić przedstawiciela dowolnego omawianego zawodu w zależności od aktualnych możliwości). Zaprasza do wspólnego dbania o przyrodę wokół przedszkola. Wraz z nauczycielem rozdaje dzieciom grabki, miotełki, worki na śmiecie i rękawiczki jednorazowe. Prosi dzieci o uporządkowanie trawnika i alejek, pograbienia liści i suchych gałązek. Wszyscy wspólnie porządkują teren. Na zakończenie leśniczy opowiada dzieciom o swej pracy. Odpowiada na zadawane przez dzieci pytania.

5. Jak tu pięknie!

Nauczyciel na zakończenie zadaje pytania:

- *Jak Wam się podoba nasze podwórko?*
- *Co się zmieniło?*
- *Czy podobała się Wam ta praca?*
- *Kto jeszcze mógłby pracować w naszym ogrodzie?*
- *Dlaczego ważna jest przyroda?*

Dzieci wspólnie powtarzają to, czego się nauczyły tego dnia na zajęciach lub stają w okręgu i przekazują sobie iskierkę wiedzy. Podają jedną informację (ciekawostkę) poznaną podczas zajęć i ściskają dłoń osoby po prawej stronie. To sygnał dla niej, żeby podzieliła się swoją ciekawostką.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Wiem, kto pracuje w przedszkolu.

CEL OGÓLNY: Podawanie nazw zawodów wykonywanych przez osoby w najbliższym otoczeniu i tych, które wzbudziły zainteresowanie oraz identyfikowanie i opisywanie czynności zawodowych wykonywanych przez te osoby, opisywanie różnych funkcji pracy wykonywanej przez człowieka na wybranych przykładach.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- opisuje czynności wykonywane przez pracowników przedszkola;
- nazywa zawody osób pracujących w przedszkolu;
- wyraża własne opinie;
- obdarza uwagę inne dzieci i osoby dorosłe¹.

METODY PRACY:

- rozmowa, dyskusja;
- burza mózgów –metoda zabawowa;
- wywiad;
- medialne: tworzenie filmu.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- tablica szkolna lub duża karta papieru, flamastry lub kreda;
- kamera w aparacie telefonicznym lub aparacie fotograficznym (łatwo dostępna dla nauczyciela);
- komputer, monitor telewizyjny, rzutnik, ekran filmowy (co posiada placówka);
- mikrofon.

PRZEWIDYWANY CZAS: zajęcie przeprowadzone w ciągu dwóch dni po 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Przed zajęciami pierwszego dnia nauczyciel przygotowuje tablicę kredową lub tablicę do pisania markerem (flipchart), może być również duża kartka papieru. Należy przygotować również flamastry lub kredę.

Przed zajęciami drugiego dnia nauczyciel przygotowuje salę, gdzie dzieci wraz z osobami występującymi w filmie mogą obejrzeć film. Należy przygotować również kamerę lub telefon, komputer, ekran, rzutnik.

Pomoce dydaktyczne zależą do zasobów przedszkola.

Dzień pierwszy

Nauczyciel zaprasza dzieci do rozmowy. Informuje dzieci, że jest pewien problem do rozwiązania: *Chcemy się dowiedzieć, po co w przedszkolu są dorośli. Jakie czynności wykonują dorośli w przedszkolu?* Nauczyciel pyta dzieci: *W jaki sposób się wszystkiego dowiemy?* Pomysły dzieci zapisuje. Czyta dzieciom wszystkie ich propozycje. Przedstawia dzieciom własny pomysł (jeżeli dzieci go nie podały): *A może nakręcimy film?* Mówi, że w filmie pracownicy przedszkola odpowiedzą na zadane przez dzieci pytania, a z zarejestrowanych wypowiedzi dorosłych nauczyciel zmontuje film. Następnie nauczyciel prosi dzieci o ułożenie pytań do pracowników, każde pytanie zapisuje.

Przykłady pytań do pracowników (dzieci wybrały osoby dorosłe imiennie, tzn. spytam Pana...Panią...zawody zostały dopisane przez nauczyciela).

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz. U. 2017 poz. 356).

Woźna

- *Dlaczego trzeba pracować?*
- *W której grupie Pani pracuje?*
- *Co Pani robi w przedszkolu przez cały dzień?*
- *Jaką maszynę Pani obsługuje?*

Konserwator

- *Co Pan robi w przedszkolu (jakie czynności wykonuje)?*
- *Jakich narzędzi Pan używa?*
- *Gdzie nauczył się Pan tej pracy?*
- *Czy każdy może być (zostać) konserwatorem?*

Nauczyciel

- *Co Pan robi z dziećmi?*
- *Czy lubi Pan to, co Pan robi?*
- *Czy Pan opowiada o ciekawych rzeczach?*
- *Czy uczy Pan czytać? Czy to Pana praca?*

Po zapisaniu pytań nauczyciel proponuje ustalenie, kto będzie zadawał pytania, kto będzie filmował. Ustalamy, że pytania zadaje dziennikarz, filmuje kamerzysta. Spośród dzieci wybieramy ekipę filmową. Ekipa umawia się z wybranymi pracownikami na wywiad (osobiście, w formie krótkiej informacji pisemnej).

Na zakończenie nauczyciel mówi dzieciom: *Jutro przeprowadzimy wywiad i nakręcimy film. Musimy więc wybrać kamerzystę i dziennikarza. Kamerzysta z pomocą nauczyciela nakręci film, dziennikarz konkretnej osobie zada pytania, które zostały już zapisane.*

Dla prowadzącego:

Aby dziecko-dziennikarz mogło zadać pytania, musi się ich nauczyć, otrzymuje je zapisane na kartce do domu. Z pomocą rodziców nauczy się swojej roli.

Dzień drugi

Następnego dnia dziennikarz wraz z kamerzystą i nauczycielem przeprowadzają wywiad z pracownikami wskazanymi przez dzieci. Dziennikarz zadaje pytania przygotowane podczas burzy mózgów, kamerzysta (przy pomocy nauczyciela) filmuje. Na końcu dziennikarz pyta, jak nazywa się zawód, który Pan/Pani wykonuje.

Po wywiadzie nauczyciel wraz z dziećmi przygotowuje film do obejrzenia (komputer, monitor telewizyjny, rzutnik, ekran filmowy). Po obejrzeniu filmu prowadzący rozmawia z dziećmi, jak nazywają się zawody, które wykonują w naszym przedszkolu osoby dorosłe (możemy nazwy zawodów zapisać na kartce, przy okazji stworzymy do nich rysunki przedstawiające osoby i narzędzia, których potrzebują, aby wykonać swoją pracę). Nauczyciel pamięta również, aby zadać dzieciom pytanie: *Po co w przedszkolu są dorośli?*

Na zakończenie dzieci zapraszają do obejrzenia filmu pracowników przedszkola.

BIBLIOGRAFIA:

Grzeszkiewicz B., *Preorientacja zawodowa dzieci w wieku przedszkolnym*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2004.

Piorunek M., *Dzieciństwo jako etap rozwoju zawodowego*, „Psychologia Wychowawcza”, 1993, Nr 1.

Rau K., Ziętkiewicz E., *Jak aktywizować uczniów*, G&P Oficyna Wydawnicza, Poznań 2000.

SCENARIUSZ ZAJEĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: W zagadce ukryty jest zawód.

CEL OGÓLNY: Opisywanie różnych funkcji pracy wykonywanej przez człowieka na wybranych przykładach; wskazywanie zawodów zaangażowanych w powstawanie produktów codziennego użytku oraz w bliskie zdania.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- nazywa zawody;
- wyjaśnia, czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód, jakie wykorzystuje narzędzia;
- odpowiada na pytania (...) rozwiązuje zagadki¹.

METODY PRACY:

- metody słowne – wiersz, zagadki.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- wiersz Z. Lengrena *Kim ja będę*;
- zagadki dołączone do scenariusza.

PRZEWIDYWANY CZAS: określa nauczyciel.

PROPONOWANA SYTUACJA DYDAKTYCZNA:

Dzieci siedzą w kole. Nauczyciel rozpoczyna zabawę, czytając (lub mówiąc) dzieciom fragmenty wiersza Zbigniewa Lengrena *Kim ja będę*, przedstawiając nazwy zawodów ukrytych w wierszu. Następnie zwraca się do dzieci, mówiąc: *Poznaliście w wierszu zawody, które wykonują dorośli. Znaście nazwy niektórych zawodów. Teraz wykorzystamy Waszą wiedzę. Spróbujemy rozwiązać zagadki, w których ukryta jest nazwa zawodu.* Prowadzący czyta zagadki, słucha odpowiedzi. Prosi, aby dziecko, które rozwiązało zagadkę, spróbowało opowiedzieć, jakie może być w tym zawodzie używane narzędzie i do czego może być przydatne.

Dla prowadzącego:

Zagadki mają wiele rozwiązań, dlatego każda poprawna odpowiedź dziecka jest uznawana. W razie wątpliwości należy poprosić dziecko o wyjaśnienie, dlaczego podało ten zawód. Rolą nauczyciela jest uważne słuchanie odpowiedzi dzieci oraz zachęcanie do szukania kolejnych, innych odpowiedzi, np. pytając: *Czy tylko (kierowca)?*

ZAGADKI DLA DZIECI Z WIELOMA ROZWIĄZANIAMI

Jeździ i jeździ,
To jego praca,
Czasem do domu
Na noc nie wraca. (*kierowca, motorniczy, konwojent*)

Czy dzionek biały,
Czy nawet w nocy,
To nie odmówi,
Nigdy pomocy. (*policjant, strażak, ratownik, lekarz*)

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356).

Czapka na głowie,
Fartuszek biały,
A to, co robi,
Zje duży i mały. (*cukiernik, piekarz, kucharz*)

Czy to mały jeź,
Czy też wielki zwierz,
Znajdzie dla nich radę,
Uwierz, jeśli chcesz. (*weterynarz, leśniczy, biolog*)

Nos w komputerze,
Zawsze ma,
To nie zabawa,
Ani gra. (*informatyk, naukowiec, księgowy, urzędniczka*)

Na deskach sceny stoi,
Niczego się nie boi,
Przybiera różne maski
I czeka na oklaski. (*artysta, aktor, magik, piosenkarz*)

W okienku siedzi cały dzień.
Mylisz się, sądząc, że to leń. (*sprzedawca w kiosku, sprzedawca biletów, osoba udzielająca informacji, bankowiec*)

Bardzo głośno krzyczy:
I raz, i dwa, i raz, i dwa,
Wszyscy ją słuchają,
Choć wcale nie jest zła. (*trenerka, wojskowy, pani od gimnastyki*)

Dla prowadzącego:

Na zajęciach można wykorzystać technologie informacyjno-komunikacyjne i wyświetlać dzieciom fotografie odgadniętych zawodów lub zabawę można zakończyć zajęciami plastycznymi – namalowaniem zawodu, który najbardziej spodobał się każdemu dziecku.

Dla prowadzącego:

Zabawę warto powtórzyć w większym odstępie czasowym, ponieważ dzieci będą miały szerszą wiedzę o zawodach i inaczej sobie poradzą z zagadkami.

BIBLIOGRAFIA I NETOGRAFIA:

Sowiar D., *Zagadki zawodoznawcze*, niepublikowane, zamieszczone w scenariuszu.

Lengren Z., *Małe średnie i duże. Wesole wiersze i obrazki*, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa 2011.

Tomiak-Zaremba K., *Różne zawody*, „Bliżej Przedszkola”, Nr 1.184/2017.

Wiersze dla dzieci, <http://www.przedszkola.edu.pl/preorientacja-zawodowa-dziecka-w-wieku-przedszkolnym.html> [dostęp: 16.07.2017].

Wiersze dla dzieci, <http://lena.libra-wrd.pl/Wierszoteka/Zawody.htm> [dostęp: 17.07.2017].

Wznowiona po ponad trzydziestu latach książka Zbigniewa Lengrena *Małe, średnie i duże. Wesole wiersze i obrazki* to zbiór pięknie ilustrowanych blisko trzydziestu wierszy i rymowanek. Warto ją mieć w przedszkolnej bibliotece.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ DLA WYCHOWANKÓW PRZEDSZKOLA

TEMAT: Co potrafią sprawne ręce?

CEL OGÓLNY: Wskazywanie zawodów zaangażowanych w powstawanie produktów codziennego użytku oraz w bliskie zdarzenia, podejmowanie prób posługiwania się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- wyjaśnia rolę projektanta i wykonawcy przedmiotów;
- uczestniczy w wykonaniu poduszki – pufy do odpoczynku;
- podejmuje samodzielną aktywność poznawczą (...) zagospodarowanie przestrzeni własnymi pomysłami konstrukcyjnymi¹.

METODY PRACY:

- metody aktywne – fabryka pomysłów, zabawa badawcza, projektowanie.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

Blok 1

- kartki i przybory do rysowania, arkusze szarego papieru, figury geometryczne z dowolnego zestawu matematycznego dla dzieci lub narysowane przez prowadzącego, drewniane klocki, piłki i inne przedmioty znajdujące się w sali pobytu dzieci;

Blok 2

- katalogi, ulotki reklamowe, nożyczki, kartki A4.

PRZEWIDYWANY CZAS: w dwóch blokach po 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Blok 1

1. Projektant to....? – fabryka pomysłów

Nauczyciel zapisuje na środku arkusza szarego papieru słowo „PROJEKTANT” i rozpoczyna rozmowę z dziećmi pytaniami: *Czym się zajmuje projektant? Co projektuje?* Dzieci podają przykłady, a nauczyciel zapisuje ich pomysły. Próbują razem nazywać zawody, np. projektant ubrań to projektant mody, krawiec. Projektant wymyśla i rysuje na papierze albo w komputerze to, co ktoś później zrealizuje w rzeczywistości.

Dla prowadzącego:

Przykłady do wykorzystania: projektant wnętrz, ogrodów, mostów, samochodów, grafik. Prowadzący może wykorzystać inne nazwy zawodów.

2. W poszukiwaniu trzeciego wymiaru – zabawa badawcza

Dzieci losują kartoniki z narysowanymi figurami geometrycznymi i odszukują w sali bryły, do których pasują figury (dzieci odkrywają, że narysowana figura ma dwa wymiary, czyli wysokość i szerokość, natomiast przedmioty mają jeszcze trzeci wymiar – głębokość). Dzieci wybierają klocki, które ich zdaniem pasują do figur geometrycznych. Następnie obrysowują ich kształt na kartce papieru i porównują otrzymany rysunek z wylosowaną figurą. Nazywają figury geometryczne i wymyślają własne nazwy dla brył. Prowadzący pyta: *Czy jest to bryła, na której dzieci mogłyby usiąść, odpocząć po zabawie? Czy znają jej nazwę?* I tak odkrywamy puf do odpoczynku. *Jak go zrobić? Kogo poprosić o pomoc?* Wybieramy projektanta mody-krawca lub krawcową.

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356).

Prowadzący informuje dzieci, że zaprosimy do przedszkola odpowiednią osobę, która nam pomoże w pracy nad naszym projektem.

Po południu nauczyciel wraz z dziećmi rozmawia z mamą-krawcową.

Blok 2

1. Collage z gazet – projektujemy puf do odpoczynku

W zespołach: przeglądanie katalogów i ulotek z przedmiotami dekoracyjnymi, wycinanie dowolnych ilustracji, naklejanie ich na kartki w wymyślonym przez dziecko układzie. Projektowanie wzoru i kształtu pufa (odwołanie do zajęć z bryłami). W działaniu pomaga dzieciom krawcowa.

2. Pracownia krawiecka – szyjemy

Krawcowa opowiada dzieciom, na czym polega jej praca, pokazuje np. tkaninę i uszytą przez siebie sukienkę. Na kawałku tkaniny demonstruje dzieciom sposób przysycia guzika. Następnie na maszynie do szycia szyjemy wspólnie zaprojektowany przez dzieci puf. Dzieci obserwują etapy pracy, wykorzystywane narzędzia i przybory do szycia. Nazywają je. Ucinają nitki. Próbuje nawlec igłę. Podają przybory, opisując ich przeznaczenie. Po wypchaniu pufa dzieci po kolei wypróbują go. Wspólnie szukają dla niego miejsca, zastanawiają się jak i kiedy można go wykorzystywać.

BIBLIOGRAFIA:

Czasopisma „Cztery kąty”, „Moje mieszkanie”, katalogi meblowe, z odzieżą.

Gruszczyk-Kolczyńska E., Dobosz K., Zielińska E., *Jak nauczyć dzieci sztuki konstruowania gier?*, s. 108–122, WSIP, Warszawa 1996.

Gruszczyk-Kolczyńska E., Zielińska E., *Dziecięca matematyka*, s. 83–100, WSIP, Warszawa 1999.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Jestem twórcą!

CEL OGÓLNY: Podejmowanie prób posługiwania się przyborami i narzędziami zgodnie z ich przeznaczeniem oraz w sposób twórczy i niekonwencjonalny.

CELE SZCZEGÓLNE:

Dziecko:

- wymienia czynności charakterystyczne dla danego zawodu;
- opisuje różne funkcje pracy wykonywanej przez człowieka;
- posługuje się różnymi przyborami i narzędziami;
- wskazuje zawody wykonywane przez rodziców i osoby z najbliższego otoczenia, wyjaśnia, czym zajmuje się osoba wykonująca dany zawód¹.

METODY PRACY:

- praca plastyczna;
- praca w grupie.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- farby plakatowe (wskazane antyalergiczne) – kolory podstawowe żółty, niebieski, czerwony oraz biały i czarny;
- płaskie pojemniki lub paletki do mieszania farb;
- pędzle różnej grubości;
- pędzle i wałki malarskie różnej wielkości;
- kartony A1, szary papier, kartki A4;
- linka do zawieszenia prac, spinacze albo klamerki do bielizny.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Tworzymy kolory – zabawa plastyczna

Dzieci w zespołach kilkuosobowych przygotowują farby – wyciskają je z tubek do płaskich pojemników (np. pudełeczek po jogurtach lub paletek) i mieszają w różnych proporcjach, tworząc różne odcienie barw pochodnych. Każdy zespół otrzymał tylko dwa kolory: żółty i niebieski, żółty i czerwony, czerwony i niebieski, biały i czarny. Pozostawiają farby w kubkach do dalszych działań. W międzyczasie prowadzący zadaje pytania:

- *Kto używa w swej pracy farb?*
- *Co można pomalować za pomocą farb?*

2. Malarski warsztat pracy

Prowadzący prezentuje narzędzia i akcesoria malarskie. Wskazuje pędzel malarski (ścienny) oraz pędzel, którego używa malarz artysta (opcjonalnie duży wałek ścienny oraz mały wałek do papieru). Prosi dzieci o wskazanie różnic między pędzlami. Zadaje pytania:

- *Kto posługuje się tymi pędzlami (wałkami)?*
- *Co można pomalować za pomocą tych narzędzi?*

Nauczyciel opowiada o zawodzie malarza artysty oraz malarza pokojowego.

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356).

3. Artysta! – malowanie palcami lub pędzlami, na kartkach formatu A4

Każdy zespół ma za zadanie stworzyć jak najbardziej kolorowy obraz za pomocą zestawu tylko dwóch farb (wcześniej mieszanych).

Dzieci nabierają farby z szerokich kubków palcami lub pędzlami, wycierają nadmiar farby chusteczką. Podczas pracy dzieci uruchamiają wyobraźnię i bawią się kolorami, tworzą fantazyjne wzory. Następnie prezentują swe prace – dzieci samodzielnie przypinają swoje prace na linie za pomocą spinaczy lub klamerek do bielizny, opowiadają o swym obrazie.

Dla prowadzącego:

Należy zadbać, aby dzieci po zakończonej czynności umyły i wytarły ręce.

4. Kto szybszy!

Nauczyciel rozdaje każdej grupie kolejną kartkę A1. Każda grupa losuje pędzel lub wałek, którym będzie malować. Część grup będzie malowała wałkami i pędzlami malarza pokojowego, a inni artyści. Nauczyciel zarządza wyścigi! Każda grupa ma za zadanie pomalowanie całej kartki papieru za pomocą wylosowanego narzędzia. Dzieci w trakcie pracy mogą się zamieniać, tak aby każde miało swój udział w zabawie.

5. Malarz pokojowy kontra malarz-artysta

Podsumowując, nauczyciel zadaje pytania:

- *Którym narzędziem malowało się szybciej? Dlaczego?*
- *Najłatwiej malowało się...*
- *Którego narzędzia użyjecie, malując pokój?*
- *Łatwiej malować obrazy czy ściany?*
- *Komu bardziej podoba się praca malarza pokojowego, a komu artyście malarza? Dlaczego?*

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Pokaz naszych zainteresowań.

CEL OGÓLNY: Planowanie, na miarę możliwości, własnych działań (lub działań grupy) poprzez wskazywanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu, opowiadanie o sobie w grupie rówieśniczej.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- opisuje ulubione czynności, zainteresowania;
- planuje działania;
- realizuje działania;
- występuje publicznie, prezentując swoje umiejętności;
- przejawia poczucie własnej wartości jako osoby, wyraża szacunek wobec innych osób i przestrzegając tych wartości, nawiązuje relacje rówieśnicze¹.

METODY PRACY:

- pokaz połączony z przeżyciem.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- karton A0, kartki A4;
- scena i dekoracje do prezentacji talentów dzieci.

PRZEWIDYWANY CZAS: zależny od liczby występujących dzieci.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Pomysł!

Nauczyciel proponuje dzieciom zorganizowanie *Pokazu naszych zainteresowań*. Rozmawia z dziećmi o różnych rodzajach pokazów, występów itp.

2. Plan

Nauczyciel zachęca dzieci do zaplanowania własnych działań. Pyta:

- *Co musimy zrobić, aby pokaz naszych zainteresowań był dużym widowiskiem?*
- *Jak się przygotujemy?*
- *Kogo zaprosimy?*
- *Jak ich powiadomimy?*
- *Ile czasu potrzebujemy na przygotowanie się?*

Dzieci na kartonie A0 wraz z nauczycielem rysują plan działania, kolejno wyznaczając zadania do wykonania. Dzieci przygotowują również listę zaproszonych gości.

3. Umiejętności, potrafię, jestem dobry

Nauczyciel opowiada, czym są zainteresowania, umiejętności. Prosi dzieci o zastanowienie się, co robią dobrze lub czym się interesują. Dzieci opowiadają, co chcą pokazać, co robią dobrze, czym się interesują. Nauczyciel zapisuje pomysły, prosi dzieci o przemyślenie w domu swych pomysłów, wybranie ewentualnie jednego. Dzieci, które nie mają pomysłu, prosi, aby porozmawiały w domu z rodzicami. Rozdaje rodzicom regulamin *Pokazu naszych zainteresowań*.

Przykładowy regulamin *Pokazu naszych zainteresowań*:

1. Cel wydarzenia: Prezentowanie zainteresowań, umiejętności, ulubionych czynności.
2. Forma: Występ artystyczny, prezentacja prac, prezentacja zdjęć, opowieść, pokaz atrybutów i inne. (np. dziecko lubi jeździć na rowerze – może przynieść zdjęcia miejsc, które zwiedziło w ten sposób, wykonać mapę ulubionych tras, opowiedzieć o przeżyciach, upadkach).

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356).

3. Pomoc rodzica przy wykonaniu prezentacji, pokazu.
4. Czas na przygotowanie się do pokazu – 2 tygodnie.
5. Czas występu – 3 minuty na scenie lub wystawka prac, wytworów z krótką prezentacją ustną.

4. Przygotowania!

W kolejnych dniach nauczyciel monitoruje postępy przygotowań. Dopytuje dzieci, w jaki sposób się przygotowują, co będą prezentowały. Udziela wskazówek. Jeśli rodzice nie mają czasu na przygotowanie dziecka, wspiera je, pomaga w realizacji ich przedsięwzięć. Organizuje próby, aby każde dziecko mogło się zaprezentować, mimo różnej sytuacji np. rodzinnej.

Inicjuje wykonanie ogłoszeń, ulotek. Zadaje pytania:

- *W jaki sposób dowiadujecie się o występach cyrku w naszym mieście?*
- *Jak możemy przekazać ważną wiadomość np. mamie, babci lub cioci? (telefon, plakat, ogłoszenie, sms, mail).*

Proponuje wykonanie plakatu informacyjnego oraz zaproszeń dla gości.

Dzieci otrzymują karton A0 oraz kartki A4. Różnymi technikami malarskimi wykonują plakat i zaproszenia. Następnie wspólnie przyklejają plakat w holu przedszkola, tak aby każdy rodzic mógł go „przeczytać”. Zaproszenia z godziną i dniem wydarzenia zabierają dla rodziców.

5. Wielki dzień!

- Przygotowanie sceny, stanowisk do prezentacji wytworów dzieci.
- Przygotowanie dyplomów lub innych nagród dla dzieci.
- Przygotowanie widowni.

Dzieci, które nie prezentują występów artystycznych, mogą wcześniej przygotować swoje stoiska z prezentowanymi pracami, wytworami itp. Wszystkie dzieci oglądają występy. Do kolejnego występu przygotowuje się tylko jedno dziecko, tak aby reszta mogła podziwiać występy kolegów. Po zakończeniu występów wszyscy przechodzą do sali, w której prezentowane są stoiska (zawierające prace dzieci lub atrybuty ich zainteresowań). Zwiedzanie kolejno stanowisk łączy się z krótką prezentacją przez właściciela.

6. Podsumowanie

Na zakończenie wszyscy wykonawcy otrzymują dyplomy lub nagrody. Na następny dzień nauczyciel rozmawia z dziećmi o pokazie, prosi o podzielenie się wrażeniami.

Pomysłów na przedszkolne pokazy talentów, zainteresowań może być wiele. Ważne jest to, by dzieci mogły zaprezentować swoje umiejętności, podzielić się nimi z innymi oraz dobrze się bawić. Bardzo ważne jest, by każdy rozpoznał swój talent/zainteresowanie, a prezentując je, poczuł się akceptowany i nagrodzony.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Jak jest w szkole?

CEL OGÓLNY: Nazywanie etapów edukacji (bez konieczności zachowania kolejności chronologicznej); planowanie, na miarę możliwości, własnych działań (lub działań grupy) poprzez wskazywanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu.

CELE SZCZEGÓLNE:

Dziecko:

- obdarza uwagę inne dzieci i osoby dorosłe¹;
- (...) odczytuje krótkie wyrazy utworzone z poznanych liter w formie napisów drukowanych (...)²;
- rozwiązuje zagadki;
- nazywa dalszy etap edukacji – szkoła podstawowa.

METODY PRACY:

- burza mózgów;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- wizytówki z imionami dzieci uczestniczących w zajęciach;
- zagadki o zawodach, np. <http://dzieci.epapa.pl/zagadki/21/>; tablica;
- duże arkusze papieru.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

Dla prowadzącego:

Przedszkole i szkoła podstawowa współpracują ze sobą na poziomie klasy pierwszej. W uzgodnionym przez nauczycieli terminie uczniowie klasy pierwszej odwiedzają przedszkole. To czas na wspólne zajęcia, zabawy, uzmysłowienie dzieciom przedszkolnym, że szkoła podstawowa to następny etap ich edukacji.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Przed zajęciami z dziećmi przedszkolnymi przygotowujemy tablicę szkolną lub tablicę, na której nauczyciel może zapisać pomysły dzieci. Przygotowujemy również kolorowe karteczki (mogą być w dwóch kolorach), na których będą napisane imiona dzieci grupy przedszkolnej i dzieci odwiedzających. Przygotowujemy również zagadki o zawodach, w zależności od liczby dzieci trzy lub cztery, zapisane na dużych arkuszach papieru (dla wygody pracy grupy dzieci proponowany jest biały sztywny papier).

1. Wizyta uczniów w przedszkolu – przygotowanie pytań

Nauczyciel rozmawia z dziećmi o wizycie uczniów ze szkoły, z pierwszej klasy. Nauczyciel mówi dzieciom, że, np. dzwoniła wychowawczyni klasy, przyszedł list z informacją, że uczniowie przyjadą (przyjdą) do przedszkola, np. we wtorek o godzinie....

Prowadzący mówi: *Przygotujemy na tę wizytę pytania dla uczniów, opracujemy plan przyjęcia uczniów i pomyślimy, jak podziękować uczniom za wizytę.* Dzieci mówią, o co chciałyby zapytać uczniów, formułują pytania. Nauczyciel zapisuje pytania stawiane przez dzieci na tablicy (kredą lub flamastrem w zależności od rodzaju tablicy).

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356).

² Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356).

Przykładowe pytania do uczniów zaproponowane przez dzieci przedszkolne:

- *Co to jest lekcja?*
- *Czy lekcja trwa długo?*
- *Czy umiecie pisać i czytać?*
- *Dlaczego trzeba chodzić do szkoły?*
- *Czego się uczycie?*

Prowadzący zapisuje pytania na tablicy.

Następnie dzieci planują spotkanie, np.:

- *Grupa przedszkola wita uczniów w szatni grupy, wskazuje miejsca, gdzie można się rozebrać.*
- *Obie grupy dzieci wchodzi do sali, stają w kole i każde dziecko mówi swoje imię, otrzymuje wizytówkę i jest poproszone, aby umieściło ją na arkuszu papieru.*

Dla prowadzącego:

Nauczyciele (przedszkolny i szkolny) wskazują arkusz, na którym dane dziecko umieszcza swoją wizytówkę. W ten sposób przygotowujemy dzieci do pracy w grupach.

2. Czas na zabawę

- Uczniowie zostają poproszeni o przeczytanie pytań zapisanych na tablicy (kto potrafi, nauczyciele pomagają). Poprzez odpowiedzi na pytania opowiadają dzieciom przedszkolnym o szkole. Zapisują na tablicy najważniejsze słowa dotyczące szkoły.

Przykładowe słowa: *klasa, kreda, zeszyty, tablica, przerwa, stopnie, nauka, boisko.*

Dzieci przedszkolne czytają krótkie wyrazy.

- Rozwiązujemy zagadki dotyczące zawodów. Dzieci dzielimy na grupy według imion umieszczonych na arkuszach papieru. Grupy otrzymują zagadkę zapisaną na kartce. Dzieci szkolne same je odczytują, dzieci przedszkolne zgadują. Na arkuszu dzieci umieszczają zapisaną zagadkę.
- Po co jest szkoła? Każda grupa wymyśla, jaki jest związek między szkołą a odgadniętymi zawodami. Jedna osoba z grupy przedstawia pomysł grupy.
- Dziękujemy uczniom za wizytę. W jaki sposób? Musimy zaplanować sami. Na miarę pomysłów i możliwości każdego przedszkola.
- Po wizycie rozmawiamy z dziećmi na temat spotkania z uczniami. Pytamy, co je najbardziej zainteresowało, zaskoczyło. Czy pamiętają, jak się nazywa szkoła, do której będą chodzić po skończeniu przedszkola. Czy znają nazwy innych szkół (np. tych, do których chodzi ich starsze rodzeństwo).

NETOGRAFIA:

Zagadki o zawodach, <http://dzieci.epapa.pl/zagadki/21/> [dostęp: 10.11.2017].

Nazwy zawodów, <http://doradztwo.ore.edu.pl/wybieram-zawod/> [dostęp: 10.11.2017].

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA I ICH RODZICAMI

TEMAT: Gdy będę większy, to...

CEL OGÓLNY: Nazywanie etapów edukacji (bez konieczności zachowania kolejności chronologicznej).

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- nazywa kolejny etap edukacji;
- opowiada, czego lubi się uczyć;
- komunikuje się z dziećmi i osobami dorosłymi, wykorzystując komunikaty werbalne i pozawerbalne (...)¹.

METODY PRACY:

- pogadanka;
- metoda sytuacyjna;
- praca plastyczna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- zdjęcia bądź prace plastyczne przyniesione przez rodziców;
- prace plastyczne wykonane przez dzieci;
- *Umiejętności!* – Załącznik 1 (po 1 egz. dla każdego rodzica).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Przed zajęciami nauczyciel prosi rodziców o odnalezienie (w tajemnicy przed dziećmi) własnych zdjęć z okresu szkoły podstawowej i przyniesienie ich na spotkanie. W przypadku braku zdjęć prosi rodziców o wykonanie dowolnej pracy plastycznej przedstawiającej ich w szkole. Prowadzący zbiera zdjęcia i prace przed zajęciami.

1. Kto to taki? Mama i tata też tam byli

- Dzieci siadają w kole na podłodze, a rodzice na przygotowanych wcześniej krzeselkach, blisko okręgu. Nauczyciel prezentuje kolejno przyniesione przez rodziców zdjęcia. Dzieci odgadują, kto to może być. Kiedy uda się dopasować zdjęcie do rodzica, prowadzący krótko dopytuje:
 - *Ile miał Pan/Pani wtedy lat?*
 - *Co najbardziej lubił Pan/Pani w szkole?*
 - *Co Panu/Pani najlepiej się udawało?*
- Prowadzący umieszcza na ścianie duży rysunek budynku szkoły, pyta dzieci: *Co interesującego można robić w szkole? Jakich rzeczy można się tam nauczyć?* Te same pytania może zadać rodzicom.
- Na zakończenie pyta dzieci: *Czy ktoś z was wie, gdzie jeszcze ludzie się uczą?* Można dopytać, gdzie uczy się ich starsze rodzeństwo itp.

2. Wiele już potrafimy

Prowadzący prosi dzieci, aby opowiedziały, czego już nauczyły się w przedszkolu, czego lubią się uczyć. Rozdaje dzieciom ich portfolio gromadzone sukcesywnie na zajęciach, zawierające m.in. prace plastyczne. Prosi o przejrzenie swych osiągnięć wraz z rodzicami.

Następnie prosi dzieci o narysowanie, czego chciałyby się nauczyć w szkole. Dzieci pracują przy stolikach bądź na dywanie. W trakcie prac prowadzący rozdaje rodzicom kartki – Załącznik 1. Po ich wypełnieniu przez rodziców, zadaje pytania:

- *Czy są to czynności, których dzieci mogą uczyć się w szkole?*
- *Czy nie mogłyby się nauczyć tego od Państwa?*
- *Proszę zaznaczyć, co już Państwa dzieci potrafią.*

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356).

Po zakończeniu pracy wszyscy przyklejają swoje kartki na duży arkusz z rysunkiem szkoły. Rodzice porównują rysunki swoich dzieci ze swoimi oczekiwaniami. Nauczyciel zachęca dzieci, aby opowiedziały rodzicom, czego chciałyby się nauczyć.

3. Wspólne uczenie się

Prowadzący proponuje nauczenie się czegoś nowego – dzieciom i ich rodzicom – np. piosenki, wierszyka, fragmentu tańca itp. Może to być coś, czego któryś z rodziców nauczył się w szkole i teraz sam lub wspólnie z nauczycielem nauczy pozostałych. Podsumowując, podkreśla, że ludzie uczą się w przedszkolu, w szkołach i jako dorośli też.

4. Mamo, tato – dlaczego warto?

Prowadzący zachęca dzieci do zadawania pytań rodzicom na temat ich nauki w szkole. Może sam zacząć, pytając, np.:

- *W jakiej sytuacji przydało się Pani/Panu to, czego nauczył/a się Pan/i w szkole?*
- *Do jakich szkół Pani/Pan uczęszczał/a?*
- *Jaki zdobyła Pani/Pan zawód?*
- *Dlaczego wato chodzić do szkoły i się uczyć?*

Chętne dzieci zadają pytania wybranym przez nie rodzicom.

Na zakończenie prowadzący pyta dzieci:

- *Gdzie będziecie chodzić po ukończeniu przedszkola?*
- *Kiedy to się stanie i ile będziecie miały lat?*

Prosi o przyjrzenie się ponownie plakatowi z budynkiem szkoły, wskazując na ogrom informacji, umiejętności, które zdobędą w szkole (prowadzący może odnieść się do tych umiejętności, które pojawiają się najczęściej).

ZAŁĄCZNIK 1

Umiejętności!

Czego chciałaby Pani/chciałby Pan, aby nauczyło się Pani/Pana dziecko?

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOŁA

TEMAT: U źródeł wiedzy!

CEL OGÓLNY: Nazywanie czynności, których dziecko lubi się uczyć.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- odpowiada na pytania;
- opowiada o zdarzeniach;
- objaśnia kolejność zdarzeń;
- klasyfikuje przedmioty według przeznaczenia;
- respektuje prawa i obowiązki swoje oraz innych osób, zwracając uwagę na ich indywidualne potrzeby¹;
- obdarza uwagę inne dzieci (...)².

METODY PRACY:

- elementy metody projektu.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Nazwy zawodów* – Załącznik 1 (do pocięcia);
- przedmioty przyniesione przez dzieci związane z poszukiwaniem wiedzy metodą działania;
- gra dla dzieci Archeolog, http://gry-dlaczego.pl/gry-dla-najmlodszych/archeolog_12,5787.html [dostęp: 28.06.2017];
- ilustracje (zdjęcia) przedstawiające ludzi wykonujących określone zawody – Załącznik 2, 3, 4;
- przedmioty tematycznie podzielone na 3 grupy, każda grupa przedmiotów na innym stoliku;
- książki (w tym książka o zwierzętach), czasopisma, komputer podłączony do Internetu lub z plikami objaśniającymi zawody z tabliczek,
- układanka przedstawiająca układ słoneczny, luneta,
- pędzle, ściereczki, naczynie wypełnione piaskiem, a w nim zakopane puzzle.

PRZEWIDYWANY CZAS: 3 x 30 minut (nie licząc wycieczki do biblioteki).

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

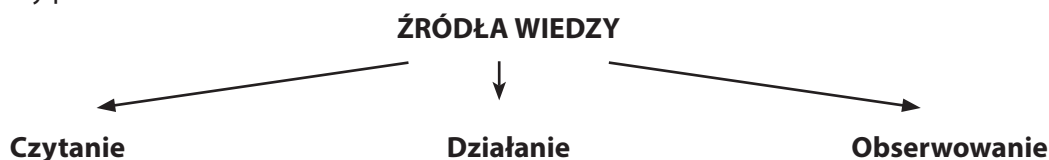
Dzień pierwszy

Wycieczka do biblioteki

Nauczyciel, po wcześniejszym umówieniu się z pracownikami biblioteki, organizuje wycieczkę dla dzieci. Celem wycieczki jest zaciekawienie dzieci zdobywaniem wiedzy przez czytanie. W bibliotece dzieci poznają działy biblioteki. Nauczyciel i bibliotekarz zachęcają dzieci do stawiania pytań, wypowiedzania się na interesujące dzieci tematy.

Po powrocie z biblioteki nauczyciel proponuje dzieciom poszukiwanie innych sposobów zdobywania wiedzy. Tworzy z dziećmi plan szukania źródeł wiedzy.

Przykładowy plan:

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz.356).

² Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz.356).

Pierwszy dzień kończy się prośbą nauczyciela o rozmowę dzieci z rodzicami: Jak można uzyskać wiedzę przez działanie. Prosi również o przyniesienie przedmiotów, które pomagają w ten sposób zdobywać wiedzę.

Dzień drugi

Kim jest archeolog?

Nauczyciel rozmawia z dziećmi – pozwala dzieciom na omówienie poznanych sposobów zdobywania wiedzy przez działanie i prezentowanie przyniesionych przedmiotów. Dba, by każde z dzieci mogło zaprezentować swój sposób.

Powinien być również przygotowany na to, że dzieci nie wykonają zadania. Na taką sytuację ma przygotowanych kilka doświadczeń, np. ze stron „Nauka jest fajna” <https://www.youtube.com/watch?v=76ZgHTw8thA> Po prezentacjach lub doświadczeniach, nauczyciel zadaje dzieciom pytanie: *Czy wiecie, skąd wiemy, że dawniej na Ziemi żyły dinozaury?*

Po wysłuchaniu odpowiedzi nauczyciel podaje dzieciom definicję zawodu archeologa:

Zawód archeologa wykonuje osoba, która szuka w ziemi przedmiotów z dawnych czasów. Czasami odnajduje również kości zwierząt i ludzi. Odcisnięte lub skamieniałe ślady roślin. W ten sposób dowiadujemy się, jak dawniej wyglądał świat.

Demonstruje lub włącza dla chętnych dzieci (w zależności od możliwości) grę dla dzieci archeolog.

http://gry-dladzieci.pl/gry-dla-najmlodszych/archeolog_12,5787.html

Dzień trzeci

Czy znacie astronoma?

Nauczyciel odtwarza dzieciom film o planetach, np.: <https://www.youtube.com/watch?v=jD9UBbq88os>

Po obejrzeniu filmu zadaje pytanie: *Czy wiecie, jak nazywa się osoba, która obserwuje kosmos?*

W zależności od możliwości i inwencji twórczej nauczyciela, dalsza część zajęć może mieć różny przebieg:

1. Wykonanie układu słonecznego przez dzieci.
2. Zabawa w przyrodnika – obserwacja owadów, ptaków.
3. Zabawa „kto jest dobrym obserwatorem?” – polegająca na tym, że każde z dzieci kolejno zasłania oczy, a nauczyciel zadaje każdemu dziecku inne pytanie, np.:
 - *Kto dzisiaj ma żółty sweterek?*
 - *Jaka zabawka stoi na najwyższej półce?*
 - *Kogo dzisiaj nie ma w przedszkolu?*

W tym dniu można również zaplanować wycieczkę do planetarium lub zamówić planetarium mobilne.

Dzień czwarty

Podsumowanie wiadomości

1. Szuflada pamięci!

Dzieci przyglądają się przedmiotom znajdującym się na stolikach. Nauczyciel rozmawia z dziećmi o tych przedmiotach, pokazuje ilustracje ludzi wykonujących zawody: bibliotekarz, archeolog, astronom i wspólnie z dziećmi przyporządkowuje je do odpowiedniego stolika (nie nazywając zawodów, tylko czynności wykonywane przez ludzi).

2. Uczymy się w różny sposób – praca w 3 grupach

Nauczyciel losowo dzieli dzieci na 3 grupy. Każda grupa otrzymuje inne zadanie:

- zadaniem grupy 1 jest znalezienie informacji o określonym zwierzęciu (stolik z książkami i komputerem);
- zadaniem grupy 2 jest ułożenie układanki przedstawiającej układ słoneczny;
- zadaniem grupy 3 jest ułożenie obrazka z puzzli, które zagubiły się w piachu (stolik z piaskiem).

Każda grupa może kolejno wykonać każde zadanie lub poprzestać na wykonaniu jednego działania. Przebieg jest zależny od chęci, zainteresowania i kondycji dzieci.

Po wykonaniu zadań chętne dzieci opowiadają o tym, jak się czuły, wykonując zadania, jakie czynności wykonywały.

3. Nazywamy zawody poszukiwaczy wiedzy

Nauczyciel zadaje dzieciom pytanie: *Czy wiecie, jakie zawody wykonują ludzie, którzy poszukują wiedzy w taki sposób, w jaki Wy dzisiaj jej poszukiwałyście?*

Kolejno demonstruje tabliczki z napisami zawodów, pozwala dzieciom odczytać i przyporządkować każdy zawód do odpowiedniego stolika.

4. U źródeł wiedzy

Nauczyciel włącza komputer i pyta dzieci:

- *Co jeszcze wiecie o tych zawodach?*
- *Czym zajmują się ludzie wykonujący te zawody?*
- *Jacy powinni być?*

Słucha dzieci, szuka informacji o zawodach w komputerze i wspólnie z dziećmi analizuje czynności wykonywane przez ludzi danego zawodu i pewne cechy, które są charakterystyczne dla ludzi wykonujących dany zawód, np.:

- bibliotekarz musi lubić czytać, przebywać wśród książek. Musi lubić porządek;
- archeolog musi być przygotowany na długie podróże, musi być cierpliwy i dokładny. Nie może bać się pobrudzić;
- astronom musi być uważny, cierpliwy i kochać to, co nieznanne. Musi mieć dużą wyobraźnię.

Nauczyciel zadaje dzieciom pytanie: *Dlaczego ludzie się uczą?* Dyskutuje z dziećmi na ten temat, następnie wywiesza tabliczki na tablicy, prosząc, żeby dzieci zastanowiły się, który z poznanych zawodów najbardziej im się podoba, w jaki sposób dzieci uczą się, w jaki sposób lubią się uczyć.

NETOGRAFIA:

Eksperyment (długość filmu 1:41), <https://www.youtube.com/watch?v=76ZgHTw8thA> [dostęp: 29.06.2017].

Gra dla dzieci, http://gry-dladzieci.pl/gry-dla-najmlodszych/archeolog_12,5787.html [dostęp: 28.06.2017].

Film o planetach (długość filmu 2:29), <https://www.youtube.com/watch?v=jD9UBbq88os> [dostęp: 28.06.2017].

ZAŁĄCZNIK 1

Nazwy zawodów

BIBLIOTEKARZ

ARCHEOLOG

ASTRONOM

ZAŁĄCZNIK 2

Zawód archeolog

Źródło: Przedszkole nr 27 Wrocław, autor: Danuta Sowiak.

ZAŁĄCZNIK 3

Zawód astronom

Źródło: Przedszkole nr 27 Wrocław, autor: Danuta Sowiar.

ZAŁĄCZNIK 4

Zawód bibliotekarz

Źródło: Przedszkole nr 27 Wrocław, autor: Danuta Sowiar.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOŁA

TEMAT: Kim chcę zostać w przyszłości?

CEL OGÓLNY: Opowiadanie, kim chciałoby się zostać.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- opisuje zawód prezentowany przez siebie;
- przedstawia czynności wykonywane w prezentowanym zawodzie;
- podejmuje próby autoprezentacji;
- obdarza uwagą inne dzieci (...)¹;
- wyraża swoje rozumienie świata, zjawisk i rzeczy znajdujących się w bliskim otoczeniu za pomocą komunikatów pozawerbalnych (...)².

METODY PRACY:

- elementy dramy;
- dyskusja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przedmioty tematyczne dostępne w przedszkolu;
- przedmioty tematyczne przyniesione przez dzieci (w miarę możliwości);
- przedmioty ściśle związane z zawodem, dostępne w przedszkolu oraz przyniesione przez dzieci z domu;
- plansze, książki, ilustracje przedstawiające osoby prezentujące różne zawody.

PRZEWIDYWANY CZAS: 2x 30 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Kim chciałem/chciałam być?

Nauczyciel przynosi ze sobą plansze, książki, ilustracje przedstawiające osoby prezentujące różne zawody. Rozmawia z dziećmi na temat marzeń, pasji, zainteresowań oraz predyspozycji, jakie trzeba mieć, by wykonywać różne zawody. Pozwala dzieciom spontanicznie, ale kolejno wypowiadać się na temat.

2. Pomysł na prezentację

Nauczyciel wspólnie z dziećmi szuka pomysłów na zaprezentowanie zawodów. Realizacja pomysłu zależy od możliwości i pomysłowości nauczyciela, rodziców i dzieci.

Przykładowe możliwości realizacji:

- przygotowanie krótkich scenek przedstawiających zawody w grupie przedszkolnej z wykorzystaniem rekwizytów znajdujących się w sali;
- zaprezentowanie za pomocą pantomimy dla innej grupy przedszkolnej zagadek dotyczących zawodów;
- przygotowanie prezentacji zawodów dla rodziców w przedszkolu;
- przygotowanie prezentacji zawodów w domu dla określonej widowni (grupa przedszkolna, inna grupa przedszkolna, rodzice).

3. Przygotowanie prezentacji

Nauczyciel wspólnie z dziećmi ustala czas i miejsce prezentacji, a następnie przystępuje do przygotowań: miejscem prezentacji może być scena, dywan, chodnik – udekorowane z pomocą dzieci; miejsca dla gości powinny być tak ustawione, by dzieci prezentujące zawody były widoczne:

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356).

² Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz. 356).

Nauczyciel wspólnie z dziećmi wybiera prowadzącego prezentację (osobę, która będzie mówiła do gości i w zależności od przyjętego planu, zapowiadała prezentowany zawód albo zadawała pytania na temat prezentowanego zawodu).

4. Prezentacja

Prezentacja przebiega zgodnie z ustalonym wcześniej planem. Nauczyciel lub inna osoba dorosła wykonuje zdjęcia każdemu uczestniczącemu w prezentacji dziecku.

5. Wystawa

Ze zdjęć wykonanych podczas prezentacji nauczyciel organizuje wystawę, którą będą mogli zobaczyć wszyscy zainteresowani.

6. Co nam to dało?

Nauczyciel rozmawia z dziećmi, słucha ich wrażeń z wykonanego zadania, zadaje pytania.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA

TEMAT: Mój pokój – mój świat.

CEL OGÓLNY: Planowanie, na miarę możliwości, własnych działań (lub działań grupy) poprzez wskazywanie pojedynczych czynności i zadań niezbędnych do realizacji celu.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- wykonuje czynności porządkujące typu sprzątanie;
- klasyfikuje przedmioty według wielkości, kształtu i przeznaczenia;
- wypowiada się na temat porządkowania własnego pokoju;
- określa funkcje porządku;
- wykonuje czynności takie jak: sprzątanie, pakowanie (...)¹.

METODY PRACY:

- pogadanka;
- metoda sytuacyjna.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- meble, zabawki i przedmioty tematyczne dostępne w przedszkolu;
- przykładowe zdjęcia pokoiw dziecięcych.

PRZEWIDYWANY CZAS: 15-20 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Dla prowadzącego:

Przed zajęciami prowadzący przygotowuje w części sali pokój dziecięcy: biurko z krzesłem (np. stolik przedszkolny), mały regał na książki, małą szafkę na ubrania i zabawki oraz łóżko (np. materac wykorzystywany na drzemkę najmłodszej grupy). W młodszych grupach można zrezygnować z biurka, którego dzieci jeszcze często nie mają. Warto wyodrębnić całość za pomocą rozłożonej na podłodze taśmy czy sznurka i nadać w ten sposób całości kształt prostokąta czy kwadratu (pokoju). Celowo, tworząc wrażenie bałaganu, rozrzucamy po pokoju różne rzeczy: przybory szkolne, książki, ubrania, zabawki oraz pościel.

1. Kto zrobił ten bałagan?

Nauczyciel wprowadza dzieci do sali, pokazując im pokój i pytając:

- *Czy wszystko znajduje się w należyтым porządku?*
- *Co się nie zgadza i jest nie na swoim miejscu?*

2. Robimy porządek!

Nauczyciel wspólnie z dziećmi (na miarę ich możliwości) planuje działania porządkowe. Ustalają, co należy zrobić, żeby w pokoju był porządek, np.:

- *układamy pościel na łóżku;*
- *zbieramy klocki do pojemnika;*
- *ustawiamy zabawki na półkę.*

Efektem ustaleń jest plan pracy.

Prowadzący prosi dzieci o uporządkowanie pokoju (zgodnie z opracowanym wcześniej planem pracy). Dzieci samodzielnie porządkują pokój.

¹ Porównaj z podstawą programową wychowania przedszkolnego (Dz.U. 2017 poz.356).

Dla prowadzącego:

W najmłodszej grupie, gdy dzieci nie radzą sobie z zadaniem, nauczyciel może prosić o sprzątnięcie pojedynczych części pokoju po kolei, zaczynając np. od łóżka. Jeżeli w grupie jest dużo dzieci, prowadzący może je podzielić w dowolny sposób na mniejsze podgrupy, z których każda sprzątać będzie jeden fragment pokoju.

3. Mój pokój

- a. Uczestnicy siadają w kółku na podłodze. Prowadzący pyta dzieci, jak wyglądają ich pokoje w domu. Podkreśla, że pokoje w poszczególnych domach mogą się różnić (niektóre dzieci mogą mieć wspólny pokój z innymi bądź inaczej wyposażony). Prowadzący pokazuje uczestnikom przykładowe zdjęcia pokoi dziecięcych.
- b. Rozmowa na temat wyposażenia i porządku w pokoju. Prowadzący pyta uczestników:
 - *Jak powinien wyglądać posprzątany pokój?*
 - *Co jest najtrudniejsze do posprzątnięcia?*
 - *Jakie działania powodują największy nieporządek?*
 - *Kto utrzymuje porządek w pokoju dziecka i w jaki sposób?*
 - *Macie plan sprzątnięcia swojego pokoju (swojej części pokoju)? Jak wygląda ten plan albo jak mógłby wyglądać taki plan?*

4. Po co nam porządek?

Na zakończenie nauczyciel zadaje pytanie: *Co daje nam porządek?*

Proponowane scenariusze spotkań z rodzicami

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z WYCHOWANKAMI PRZEDSZKOLA I ICH RODZICAMI

TEMAT: Ciekawy zawód – bajkowy świat.

CEL OGÓLNY: Prezentowanie siebie i wytworów swojej pracy grupie rówieśniczej.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Dziecko:

- odgrywa role;
- nazywa wartości związane z umiejętnościami i zachowaniami społecznymi;
- podejmuje samodzielnie aktywność poznawczą budującą wyobrażenia i pojęcia o otaczającym świecie, rozwijającą zaciekawienie, wrażliwość estetyczną i umiejętność uczenia się.

METODY PRACY:

- praca w grupach;
- praca indywidualna;
- metoda sytuacyjna;
- prezentacja.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- przedmioty tematyczne dostępne w przedszkolu;
- przedmioty tematyczne przyniesione przez dzieci i rodziców (w miarę możliwości);

PRZEWIDYWANY CZAS: do 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

Przed zajęciami nauczyciel przygotowuje wspólnie z rodzicami ubrania, atrybuty, rekwizyty potrzebne do stworzenia przestrzeni, w której inni będą mogli rozpoznać znaną bajkę.

1. Czarodziejskie przebranie

Nauczyciel przychodzi na zajęcia ubrany w strój wróżki, maga czy czarnoksiężnika.

Krótko opowiada wszystkim o czekającym uczestników zadaniu: *Dzisiejsze spotkanie będzie spotkaniem z bajkami. Będziecie pracować w grupach. Dzieci będą modelami, postaciami z bajek. Rodzice będą scenarzystami, charakteryzatorami, stylistami... Wspólnie stworzymy bajkowy świat. Bardzo ważna będzie praca w grupach.*

2. Praca w grupach

Nauczyciel dzieli uczestników na kilka mniejszych grup. Każda grupa otrzymuje jedną ilustrację z bajki i przystępuje do pracy. Liczba grup i propozycje bajek zależą od dostępnych materiałów oraz liczebności grupy. Załącznikiem do scenariusza jest przykład bajki *Jaś i Małgosia* zrealizowany w Przedszkolu Nr 27 we Wrocławiu. Rodzice razem z dziećmi pracują w małych grupach: przygotowują scenografię, ubierają dzieci w stroje z bajki, „produkują” potrzebne rekwizyty... Nauczyciel obserwuje pracę. Podchodzi do grup, chwali pracę członków zespołu, operując nazwami zawodów, np.:

- *Ale pięknie pracuje scenograf.*
- *Michał pozuje, jak prawdziwy model.*
- *Pani Asiu, Pani jest prawdziwą stylistką.*

3. Prezentacja

Po skończonej pracy każda z grup prezentuje „swoją bajkę”. Wybrany prezynter streszcza treść bajki. Chętni uczestnicy komentują pracę, mówią o swoich uczuciach podczas pracy. Nauczyciel wykonuje zdjęcia i kieruje dyskusją, dbając, by wszystkie grupy poczuły się dumne ze swojej pracy.

4. Po spotkaniu

Nauczyciel pyta rodziców o zgodę na wykonanie wystawy w przedszkolu i prezentację zdjęć. Dziękuje za udział w zabawie oraz dba o uporządkowanie sali. Następnego dnia rozmawia z dziećmi o spotkaniu, pyta, np. czy zapamiętały nazwy zawodów, w które wcieliili się rodzice, jakie zawody one wykonywały podczas spotkania. Jak się czuły w tych rolach.

ZAŁĄCZNIK 1

Przykład efektów pracy

Źródło: Przedszkole nr 27 Wrocław; autor: Danuta Sowiak.

SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI WYCHOWANKÓW PRZEDSZKOLA

TEMAT: Jak wspomagać dziecko w rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień?

CEL OGÓLNY: Wprowadzenie rodziców do tematyki dotyczącej zainteresowań i uzdolnień ich dzieci oraz poznanie możliwości ich rozwijania.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnicy:

- wymieniają zainteresowania i uzdolnienia swoich dzieci;
- wymieniają działania, jakie mogą podjąć, by wspierać swoje dzieci w rozwoju zainteresowań i uzdolnień;
- wymieniają instytucje wspierające dzieci w rozwoju zainteresowań i uzdolnień.

METODY PRACY:

- praca w grupach;
- ćwiczenia indywidualne;
- burza mózgów;
- dyskusja grupowa.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- kartki flipchart;
- kolorowe mazaki;
- zdjęcia dzieci, kartki z imionami, podpisane prace dzieci;
- kolorowe karteczki samoprzylepne.

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE DYDAKTYCZNE:

1. Znam swoje dziecko

Prowadzący, korzystając ze *Słownika pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego*¹, krótko wyjaśnia termin zainteresowań i uzdolnień, po czym prosi rodziców o zastanowienie się, jakie zainteresowania oraz uzdolnienia mają ich dzieci. Rozdaje wcześniej przygotowane kartki ze zdjęciami dzieci (alternatywnie z imionami dzieci lub ich podpisanymi pracami wykonanymi w przedszkolu). Prosi, aby każdy rodzic obok zdjęcia/przy imienia/na drugiej stronie pracy napisał po lewej stronie zainteresowania swego dziecka, a po prawej uzdolnienia. Prowadzący prosi chętnych rodziców o przedstawienie swoich prac. Podsumowuje krótką informacją dotyczącą znaczenia zainteresowań i uzdolnień w życiu każdego człowieka. Wskazuje na zainteresowania jako pierwszy „objaw” zainteresowań zawodowych.

2. Jaką mam wiedzę?

Prowadzący rozdaje rodzicom po kilka kolorowych samoprzylepnych karteczek. Prosi, aby każdy z nich napisał na karteczkach, skąd wie o zainteresowaniach swoich dzieci. Następnie rodzice przyklejają karteczki na flipchart. Nauczyciel układa karteczki tak, aby treści powtarzające się były ułożone obok siebie. Dokonuje krótkiej analizy, podkreślając wagę rodzica jako obserwatora oraz powiernika swego dziecka.

¹ *Słownik pojęć do przykładowych programów preorientacji i orientacji zawodowej oraz doradztwa zawodowego* (Załącznik 2 do Przykładowego programu preorientacji zawodowej dla przedszkola, ORE, Warszawa 2017).

3. Co robić?

Prowadzący krótko wprowadza rodziców w kwestię rozwoju zainteresowań, przedstawia rolę rodzica w ich kształtowaniu. Wspomina o odpowiedzialności, wytrwałości, systematyczności, kreatywności, których uczy się dziecko poprzez rozwijanie swych zainteresowań. Następnie łączy rodziców w 2 zespoły; prosi, aby każdy z nich zastanowił się i przedyskutował, jakie możliwości rozwoju zainteresowań mają ich dzieci. Rozdaje kartki papieru do flipcharta, flamastry i prosi o wypisanie działań, jakie podejmują sami rodzice, aby wspierać dzieci w rozwoju zainteresowań. Następnie obie grupy prezentują swoje plakaty, porównując i uzupełniając je.

4. Co robi przedszkole?

W tych samych zespołach rodzice wykonują kolejne zadania polegające na wypisaniu inicjatyw, aktywności, jakie ich zdaniem podejmuje przedszkole, a które mają na celu rozwijanie zainteresowań i uzdolnień dzieci. Następnie obie grupy prezentują swoje plakaty, porównując i uzupełniając je.

Nauczyciel prowadzący może w tym momencie wprowadzić elementy informujące o inicjatywach podejmowanych przez przedszkole – może być to w formie prezentacji działań placówki, zdjęć z wydarzeń, ekspozycji prac dzieci.

Rodzice wspólnie z nauczycielem podają przykłady działań, w które również oni mogliby być zaangażowani. Pojawiające się nowe pomysły współpracy rodziców z przedszkolem nauczyciel zapisuje na oddzielnej kartce papieru do flipcharta.

5. Działam

Podsumowując, prowadzący prosi o podejście rodziców do wcześniej zawieszonych na ścianie kartek opisujących zainteresowania i uzdolnienia ich dzieci. Prosi, aby pod zdjęciem/imieniem/pracą wpisali instytucje, miejsca, osoby, które mogą wspierać dziecko w rozwijaniu zainteresowań i uzdolnień. Zachęca rodziców do aktywności poprzez tworzenie kółek zainteresowań w przedszkolu, dzielenia się swoimi pasjami z własnymi dziećmi, ale także zaangażowanie się w pracę z całą grupą przedszkolną.

Proponowane scenariusze spotkań rady pedagogicznej

SCENARIUSZ SPOTKANIA RADY PEDAGOGICZNEJ PRZEDSZKOLA

TEMAT: Czy to już koniec?

CEL OGÓLNY: Podsumowanie rocznej pracy w zakresie preorientacji zawodowej wśród wychowanków przedszkola.

CELE SZCZEGÓLNE:

Uczestnik:

- analizuje zrealizowane scenariusze z uwzględnieniem stopnia realizacji założonych celów;
- wskazuje na możliwe modyfikacje celem optymalnego dostosowania scenariuszy do potrzeb i możliwości przedszkolaków;
- wyciąga wnioski w zakresie stosowanych metod pracy i środków dydaktycznych.

METODY PRACY:

- dyskusja;
- burza mózgów.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- plakat z wypisanymi tematami zrealizowanych scenariuszy;
- karteczki w dwóch kolorach – po jednej w każdym kolorze dla każdego;
- po jednym scenariuszu z listy zrealizowanych scenariuszy;
- *Przykładowy regulamin konkursu* – Załącznik 1 (1 egz.).

PRZEWIDYWANY CZAS: 45 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE:

Dla prowadzącego:

W widocznym miejscu prowadzący umieszcza plakat z zapisanymi tematami zrealizowanych scenariuszy z preorientacji zawodowej.

1. Oceń scenariusz

Prowadzący prosi uczestników o analizę prowadzonych przez nich zajęć z preorientacji zawodowej, zgodnie z tematami wypisanymi na plakacie. Realizujący scenariusze omawiają je kolejno:

- *Co się udało i dlaczego?*
- *Co dzieci najbardziej zainteresowało?*
- *Czego nie udało się zrealizować i dlaczego?*

Pozostali uczestnicy komentują i dyskutują, a prowadzący prosi o naniesienie uwag w scenariuszu.

Rada pedagogiczna tworzy ranking scenariuszy polecanych do realizacji w następnym roku szkolnym (umownie oznacza je na plakacie).

2. Nowe pomysły do realizacji

Prowadzący proponuje burzę mózgów na pomysły dotyczące innych działań, które mogą być realizowane w przedszkolu w ramach preorientacji zawodowej. Pomysły są wypisywane na flipcharcie lub tablicy, a następnie oceniane przez uczestników zajęć. Te, które nie zyskują akceptacji grupy, są wykreślane. Pozostałe zostają zachowane do uwzględnienia w planach pracy na kolejny rok/lata.

3. Mocne i słabe strony preorientacji zawodowej?

Prowadzący rozdaje uczestnikom samoprzylepne karteczki w dwóch kolorach. Prosi o wpisanie na karteczkach w jednym kolorze zalet preorientacji w przedszkolu, a na karteczkach w drugim kolorze wad. Karteczki z zapisanymi refleksjami członkowie rady umieszczają na tablicy i analizują uzyskane informacje. Wyciągają wnioski do przyszłej pracy.

4. A może konkurs?

Prowadzący proponuje zorganizowanie konkursu na scenariusz zajęć z preorientacji zawodowej dla nauczycieli wychowania przedszkolnego i klas 1-3 szkoły podstawowej (Załącznik 1). Uczestnicy wybierają osoby odpowiedzialne za jego organizację i przygotowują zasady konkursu.

ZAŁĄCZNIK 1

Przykładowy regulamin konkursu

KONKURS NA SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z PREORIENTACJI ZAWODOWEJ DLA NAUCZYCIELI WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO I NAUCZYCIELI KLAS 1-3 SZKOŁY PODSTAWOWEJ

CELE KONKURSU:

- 1) inspirowanie twórczych działań nauczycieli;
- 2) propagowanie działań prowadzonych w ramach preorientacji zawodowej.

UCZESTNICY KONKURSU:

Do konkursu może przystąpić każdy nauczyciel wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej, który przyśle na adres organizatora własny scenariusz zajęć preorientacji zawodowej dla dzieci w wieku przedszkolnym wraz z oświadczeniem o zgodzie na przetwarzanie danych osobowych oraz wykorzystanie scenariusza na potrzeby konkursu i jego publikację.

KRYTERIA OCENY SCENARIUSZA:

- 1) autorski, innowacyjny, ciekawy – zawiera propozycje nowych sytuacji dydaktycznych;
- 2) realizujący co najmniej 1 cel preorientacji zawodowej w przedszkolu;
- 3) wywołujący zainteresowanie, zaciekawienie, skupienie uwagi od samego początku zajęć;
- 4) inspirujący, zachęcający do wykorzystania przez nauczyciela;
- 5) stwarzający możliwości zrealizowania w różnych warunkach;
- 6) umożliwiający dostosowanie do potrzeb i możliwości uczestników.

NAGRODY:

- 1) dyplomy dla wszystkich uczestników;
- 2) publikacja scenariusza na stronie internetowej.

Serdecznie zapraszamy!

SCENARIUSZ SPOTKANIA RADY PEDAGOGICZNEJ PRZEDSZKOLA

TEMAT: Preorientacja zawodowa w przedszkolu – wszystko zaczyna się u nas!

CEL OGÓLNY:

- zapoznanie Rady Pedagogicznej z programem preorientacji zawodowej.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Uczestnicy:

- wskazują działania, które już realizują w przedszkolu, a które wpisują się w program preorientacji zawodowej;
- wskazują korzyści płynące z realizacji programu preorientacji zawodowej.

METODY PRACY:

- kula śniegowa;
- praca indywidualna;
- praca w grupach.

ŚRODKI DYDAKTYCZNE:

- *Preorientacja zawodowa w przedszkolu* – prezentacja multimedialna;
- wydruk – cele główne i szczegółowe preorientacji zawodowej dla każdego uczestnika;
- kartki samoprzylepne dla każdego uczestnika, długopisy;
- 4 plakaty z wypisanymi celami głównymi i celami szczegółowymi programu.

PRZEWIDYWANY CZAS: 60 minut.

PROPONOWANE SYTUACJE:

1. Preorientacja zawodowa – czy już realizujemy?

Prowadzący informuje Radę Pedagogiczną o programie preorientacji zawodowej – prezentacja multimedialna założeń programu oraz jego celów, następnie rozdaje uczestnikom wydruki zawierające cele ogólne i cele szczegółowe preorientacji zawodowej, kartki samoprzylepne oraz długopisy. Prosi, aby każdy z uczestników na karteczkach wypisał realizowane przez siebie działania, zgodne z celami preorientacji. Nauczyciele pracują samodzielnie ok. 15 minut. W tym czasie prowadzący umieszcza w widocznym miejscu plakaty z celami głównym i szczegółowymi. Nauczyciele przyklejają karteczki na plakatach przy właściwych celach szczegółowych.

2. Korzyści dla wszystkich?

Prowadzący rozdaje uczestnikom kartki i prosi o wpisanie przynajmniej jednej korzyści, jaka może wyniknąć z realizacji programu w przedszkolu. Następnie uczestnicy łączą się w pary, omawiają swoje propozycje i uzgadniają wspólną listę korzyści. Kolejno pary łączą się w czwórki (potem w razie potrzeby w ósemki), powtarzając zadanie i uzupełniają listę korzyści. Na zakończenie wszystkie grupy (2-3) przedstawiają wypracowane listy korzyści. Prowadzący zapisuje korzyści i prosi o zdecydowanie, czy przedszkole będzie realizowało program preorientacji.

3. Co możemy już zrobić?

Jeżeli w wyniku analizy korzyści Rada podejmie decyzję o realizacji w ich placówce programu preorientacji zawodowej, warto rozpocząć planowanie działań od wyłonienia zespołu odpowiedzialnego za realizację poszczególnych celów programu; przyporządkowania do nich osób odpowiedzialnych za realizację, określenia terminów i obszarów realizacji. Podczas spotkania uczestnicy mogą zaproponować tytuł dla swojego programu.

